

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
(ΠΑ.ΜΑΚ.)

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

**Η ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

της

ΚΟΥΜΠΟΥΡΑ ΗΛΙΑΝΑΣ-ΜΑΡΙΑΜ

Επιβλέπων καθηγητής: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΓΑΛΑΣ

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2021

*«Αφιερώνω την παρούσα εργασία στα δύο σημεία αναφοράς της
ζωής μου, το σύζυγο μου Θωμά και την κόρη μου Ζωή»*

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος στο τμήμα «Φορολογικής, Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής Διοίκησης Στρατηγικών Αποφάσεων» του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Πριν όμως την παρουσίαση της εργασίας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου Γεώργιο Δρογαλά για τη συμβολή, την υποστήριξη και τη βοήθεια που μου παρείχε με σκοπό την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους με στήριξαν σε αυτήν την προσπάθεια μου και κυρίως την οικογένεια μου και τους συναδέλφους μου.

Περίληψη

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ένα κράτος, στο πλαίσιο της προσπάθειας του για δημοσιονομική εξυγίανση, είναι η φοροδιαφυγή η οποία αποτελεί ένα διαχρονικό νοσηρό φαινόμενο, με σοβαρές επιπτώσεις τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Στόχος της εκάστοτε Φορολογικής Διοίκησης είναι να πατάξει ή έστω να περιορίσει το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, είναι αφενός η απεικόνιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα και αφετέρου η παρουσίαση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, διεθνώς αναγνωρισμένων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Η παρούσα έρευνα με το ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε, προσπαθεί να καταγράψει τις απόψεις/αντιλήψεις υπαλλήλων Φορολογικών Υπηρεσιών και φοροτεχνικών αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή και σε ποιο βαθμό η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει στον περιορισμό του φαινομένου της φοροδιαφυγής και των αρνητικών συνεπειών της. Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέδειξαν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή καθώς και ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα ενισχύσει ουσιαστικά το έργο των ελεγκτικών υπηρεσιών στον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

Λέξεις – κλειδιά: φοροδιαφυγή, φορολογικές υπηρεσίες, έμμεσες τεχνικές ελέγχου, αντιμετώπιση φαινομένου.

Abstract

One of the main problems that a state has to face in the context of its fiscal consolidation effort is tax evasion, which is a timeless morbid phenomenon, with serious consequences both economically and socially. The aim of the respective Tax Administration is to combat or even reduce the phenomenon of tax evasion. The subject of this dissertation is on the one hand the depiction of the phenomenon of tax evasion in Greece and on the other hand the presentation of indirect audit techniques, internationally recognized methods of determining taxable material. The present study, through the questionnaire that was prepared, tried to record the views / perceptions of Tax Services and tax accountants regarding the factors that influence tax evasion and to what extent the application of indirect audit techniques will help to reduce the phenomenon of tax evasion and its negative consequences. The results of the research showed the factors that influence tax evasion, as well as that the application of indirect audit techniques will strengthen substantially the work of audit services in reducing tax evasion.

Key words: tax evasion, tax services, indirect audit techniques, phenomenon management.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	3
Abstract	4
Κεφάλαιο 1ο: Εννοιολογικό πλαίσιο φοροδιαφυγής.....	6
1.1 Έννοια της φοροδιαφυγής.....	6
1.2 Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής	7
1.3 Αίτια φοροδιαφυγής.....	12
Κεφάλαιο 2°: Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα	13
2.1 Μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	13
2.2 Τρόποι αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.....	16
Κεφάλαιο 3°: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου	21
3.1 Η αναγκαιότητα της ύπαρξης έμμεσων τεχνικών.....	21
3.2 Νομοθετικό πλαίσιο - περιεχόμενο έμμεσων μεθόδων	21
3.3 Εισαγωγή στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.....	22
3.4 Ανάλυση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου.....	26
3.4.1 Η αρχή των αναλογιών.....	26
3.4.2 Η αρχή της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών	30
3.4.3 Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου	34
3.4.4 Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογουμένου	35
3.4.5 Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.....	37
Κεφάλαιο 4°: Επισκόπηση ερευνών.....	46
4.1 Επισκόπηση ερευνών	46
Κεφάλαιο 5°: Μεθοδολογία έρευνας.....	51
5.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	51
5.2 Ερευνητική μέθοδος.....	53
5.3 Ερευνητικό εργαλείο.....	53
Κεφάλαιο 6°: Αποτελέσματα έρευνας.....	55
6.1 Προσωπικές ερωτήσεις	55
6.2 Ερωτήσεις που αφορούν τη φοροδιαφυγή	59
6.3 Ερωτήσεις που αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.....	71
Κεφάλαιο 7°: Συμπεράσματα έρευνας	79
Βιβλιογραφία.....	81

Κεφάλαιο 1ο: Εννοιολογικό πλαίσιο φοροδιαφυγής

1.1 Έννοια της φοροδιαφυγής

“Φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου. Παραδείγματα τέτοιων πράξεων αποτελούν η παράλειψη υποβολής δήλωσης ή η υποβολή ανακριβούς δήλωσης (π.χ. δήλωση εισοδήματος ή περιουσίας μικρότερων από τα αληθινά, απόκρυψη πωλήσεων από τις επιχειρήσεις, με σκοπό τη μείωση των οφειλόμενων έμμεσων φόρων κ.ά.). Η φοροδιαφυγή δηλαδή αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος και του πνεύματος του φορολογικού νόμου”¹.

Συναφείς έννοιες είναι η φοροαποφυγή και η φοροκλοπή αλλά διαφέρουν από την φοροδιαφυγή.

Συγκεκριμένα τα άτομα που προβαίνουν και πραγματοποιούν πράξεις φοροαποφυγής εκμεταλλεύονται τα κενά των φορολογικών νόμων χωρίς όμως να παραβαίνουν άμεσα την φορολογική νομοθεσία αντιβαίνοντας στο πνεύμα του νόμου και όχι στο γράμμα.

“Μία ενέργεια θεωρείται ως φοροαποφυγή, όταν έχει τα εξής βασικά χαρακτηριστικά:

- α) Να διέπεται από το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της πλαστότητας ή της εικονικότητας.*
- β) Να έχει συντελεστεί στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας, ή διαφορετικά εκμετάλλευση δυνατοτήτων («παράθυρα»), οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη να παρασχεθούν.*
- γ) Να χαρακτηρίζεται από μυστικότητα ώστε να αποτραπεί η λήψη μέτρων εκ μέρους του νομοθέτη, για την πάταξη της φοροαποφυγής.”*²

Ως φοροκλοπή ορίζουμε την παρακράτηση φόρου (π.χ. φόρου ελευθέρων επαγγελματιών ή φόρου μισθωτών υπηρεσιών) και την μη απόδοση του στο δημόσιο.

Από τα παραπάνω καθώς και από τις διατάξεις του Ν.4174/2013 (Κ.Φ.Δ.) που προαναφέρθηκαν θα μπορούσαμε να πούμε συνοψίζοντας, πως η φοροδιαφυγή μπορεί να εμφανιστεί με τους παρακάτω τρόπους:

1 Γεωργακόπουλος Θ. (2012) : “Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική” σελ 307, Εκδόσεις Ε. Μπένου

2 «Το ζήτημα της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής», Taxheaven, Νασόπουλος Αντώνιος, 29-07-2016, διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/circulars/24275/arora>

1) Με την απόκρυψη εισοδημάτων ή περιουσιακών στοιχείων (π.χ. ακινήτων), μη υποβάλλοντας ή υποβάλλοντας ανακριβείς δηλώσεις στην φορολογική διοίκηση, σκοπεύοντας στην μη πληρωμή φόρου ή στην πληρωμή μικρότερου φόρου.

2) Με την εμφάνιση εικονικών ή πλαστών ή διογκωμένων δαπανών με σκοπό να πραγματοποιηθεί αυξημένη έκπτωση φόρου.

3) Με την μη απόδοση του Φ.Π.Α. και των παρακρατούμενων φόρων στην φορολογική διοίκηση.

1.2 Επιπτώσεις της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή έχει πολλές και αρνητικές συνέπειες στερώντας σημαντικά έσοδα από το δημόσιο τα οποία είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του και για την παροχή υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο, αναγκάζοντάς το να καταφύγει είτε σε υπερφορολόγηση αυτών που δεν έχουν την δυνατότητα να φοροδιαφύγουν, είτε σε περικοπή σημαντικών κοινωνικών δαπανών, όπως στην υγεία, την παιδεία κ.τ.λ., είτε σε αυξημένο εξωτερικό δανεισμό αυξάνοντας έτσι το δημόσιο χρέος που όπως είδαμε τα τελευταία χρόνια, μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμό ακόμα και της ίδιας της εθνικής κυριαρχίας, είτε τέλος σε άλλες ενέργειες εξεύρεσης εσόδων όπως είναι η διάθεση κρατικών περιουσιακών στοιχείων (Lois et al., 2020).

Σύμφωνα με τον Φινοκαλιώτη (2020) *“η φοροδιαφυγή παραβιάζει εξ ορισμού την αρχή της καθολικότητας του φόρου, καθόσον ο φόρος επιβάλλεται σε τμήμα μόνο της οικονομικής δύναμης του φοροφυγάδα, αλλά και την αρχή φορολογικής ισότητας, αφού οδηγεί -στην πράξη- στην άνιση μεταχείριση ατόμων, που έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα και στην ίση μεταχείριση ατόμων που έχουν διαφορετική φοροδοτική ικανότητα”*.

Με την φοροδιαφυγή ουσιαστικά διενεργείται μία μη επιθυμητή αναδιανομή εισοδήματος από τους έχοντες την δυνατότητα να φοροδιαφύγουν προς αυτούς που δεν την έχουν, δημιουργώντας έτσι κοινωνικές αδικίες.

Ακόμη μια επίπτωση της φοροδιαφυγής είναι η αύξηση των έμμεσων φόρων οι οποίοι ως γνωστόν είναι άδικοι αφού επιβαρύνουν όλους το ίδιο ανεξαρτήτως του εισοδήματος τους.

Στους παρακάτω πίνακες αναφέρονται, με φθίνουσα σειρά στο μέσο όρο των εννέα ετών, οι φόροι που επιβαρύνουν το προσωπικό εισόδημα και οι φόροι που επιβαρύνουν αγαθά και υπηρεσίες ως ποσοστό των συνολικών φόρων, για τα έτη από το 2010 έως και το 2018 για τις χώρες της ευρωζώνης που είναι ταυτόχρονα και μέλη του ΟΟΣΑ δηλαδή όλων, πλην Κύπρου και Μάλτας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ										
Tax on personal income Total, % of taxation, 2010 – 2018										
ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Μ.Ο.
Ireland	30,00	31,10	32,40	31,91	31,94	31,60	31,53	31,20	31,32	31,44
Finland	29,54	29,22	29,31	29,31	30,57	30,22	29,58	29,16	28,85	29,53
Belgium	28,25	28,17	27,84	28,52	28,77	28,22	27,68	27,21	27,01	27,96
Italy	26,86	26,34	26,48	26,31	25,84	26,05	25,70	25,69	25,61	26,10
Germany	24,29	24,73	25,76	26,03	26,21	26,51	26,55	27,13	27,16	26,04
Luxembourg	21,01	22,18	21,84	22,81	23,12	24,47	24,65	23,62	23,75	23,05
Austria	22,36	22,39	22,76	22,79	23,50	23,99	21,60	21,68	22,20	22,59
Spain	21,90	22,88	23,09	22,77	22,50	21,35	21,36	21,80	22,14	22,20
Latvia	21,62	19,74	19,71	19,71	19,88	19,70	20,32	21,13	19,19	20,11
Netherlands	21,50	20,77	19,44	18,80	18,72	20,52	18,49	21,55	20,57	20,04
Portugal	17,62	18,45	18,30	22,61	22,47	21,23	19,82	18,82	18,66	19,78
France	17,03	17,14	18,10	18,59	18,68	18,80	18,86	18,58	20,55	18,48
Estonia	15,87	16,10	16,40	17,21	17,61	17,23	17,31	17,38	16,55	16,85
Greece	12,45	14,20	19,45	16,70	16,41	15,64	15,23	16,01	³	15,76
Slovenia	15,10	15,28	15,40	14,01	14,01	14,00	14,38	14,19	14,61	14,55
Lithuania	12,62	12,82	12,88	13,23	13,17	13,30	13,40	13,05	13,47	13,10
Slovak Republic	9,43	9,89	10,30	9,69	9,61	9,70	10,20	10,16	10,76	9,97

Πηγή: Στοιχεία από ΟΟΣΑ διαθέσιμα <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm#indicator-chart>

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΟΡΩΝ ΣΕ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ										
Tax on goods and services Total, % of taxation, 2010 – 2018										
ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Μ.Ο.
Latvia	41,30	40,68	41,08	42,13	42,69	43,38	43,72	43,04	44,48	42,50
Estonia	40,23	41,70	42,39	41,21	41,81	41,88	42,92	42,59	41,28	41,78
Lithuania	40,59	41,63	40,48	39,83	39,59	39,25	38,41	38,54	37,51	39,54

³ Δεν υπάρχουν στοιχεία για το έτος 2018.

Portugal	40,22	39,81	40,71	37,38	38,14	38,63	39,69	39,96	39,63	39,35
Greece	38,24	39,11	37,93	39,26	39,33	39,47	39,98	39,34	39,02	39,08
Slovenia	37,34	37,67	38,48	40,44	40,41	40,04	39,35	38,63	37,98	38,93
Slovak Republic	35,83	36,56	34,88	34,27	34,12	33,60	33,09	33,14	33,08	34,29
Ireland	36,17	34,31	34,29	33,61	33,64	32,61	32,54	32,44	30,05	33,30
Finland	31,78	32,92	33,05	33,18	32,85	32,37	32,82	32,88	33,63	32,83
Netherlands	30,77	30,08	29,79	29,80	29,59	29,62	29,52	29,14	29,29	29,73
Spain	27,20	26,61	27,36	28,93	29,10	29,89	29,75	29,35	29,06	28,58
Austria	28,39	28,61	28,46	27,79	27,61	27,43	28,23	28,15	27,46	28,01
Germany	29,46	29,14	28,42	28,50	28,20	27,79	27,11	26,28	26,24	27,90
Italy	26,29	26,84	26,47	26,22	27,08	27,07	28,16	28,43	28,26	27,20
Luxembourg	27,32	28,00	28,32	28,22	28,98	25,68	25,27	24,31	24,05	26,68
Belgium	25,32	24,78	25,02	24,20	23,93	23,84	24,53	24,22	24,37	24,47
France	24,82	24,67	24,38	23,94	24,05	24,24	24,39	24,47	24,96	24,44

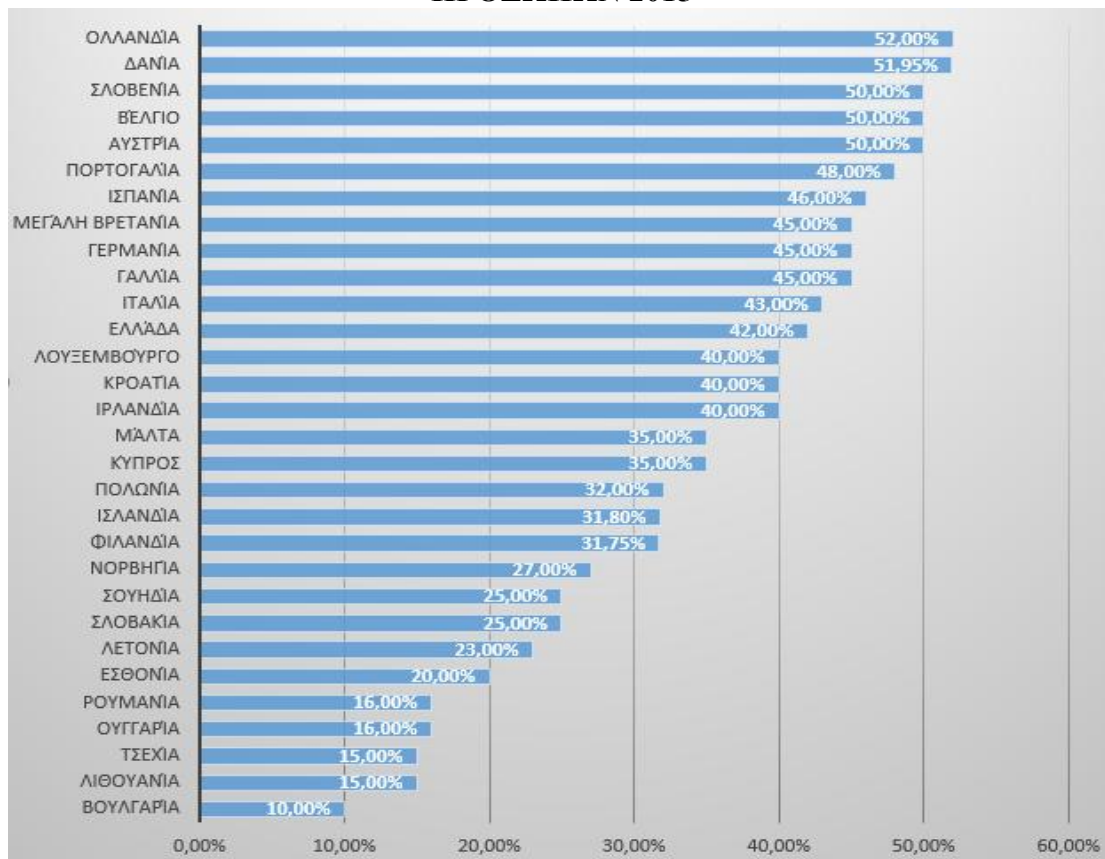
Πηγή: Στοιχεία από ΟΟΣΑ διαθέσιμα <https://data.oecd.org/tax/tax-on-goods-and-services.htm#indicator-chart>

Από τους παραπάνω πίνακες είναι σαφές πως οι πιο αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης, που κατά τεκμήριο έχουν και το μικρότερο ποσοστό φοροδιαφυγής, βασίζονται σε μικρότερο βαθμό για τη συλλογή των εσόδων τους σε φόρους που επιβαρύνουν αγαθά και υπηρεσίες και σε μεγαλύτερο βαθμό σε φόρους εισοδήματος.

Το ότι οι χώρες αυτές εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό των φορολογικών τους εσόδων προερχόμενα από άμεση φορολογία δεν σημαίνει και κατά ανάγκη πως αυτό προκύπτει από την υπερφορολόγηση του εισοδήματος.

Στο παρακάτω γράφημα εμφανίζουμε τους ανώτερους φορολογικούς συντελεστές που ίσχυαν κατά το έτος 2015 στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1: % ΑΝΩΤΑΤΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ 2015

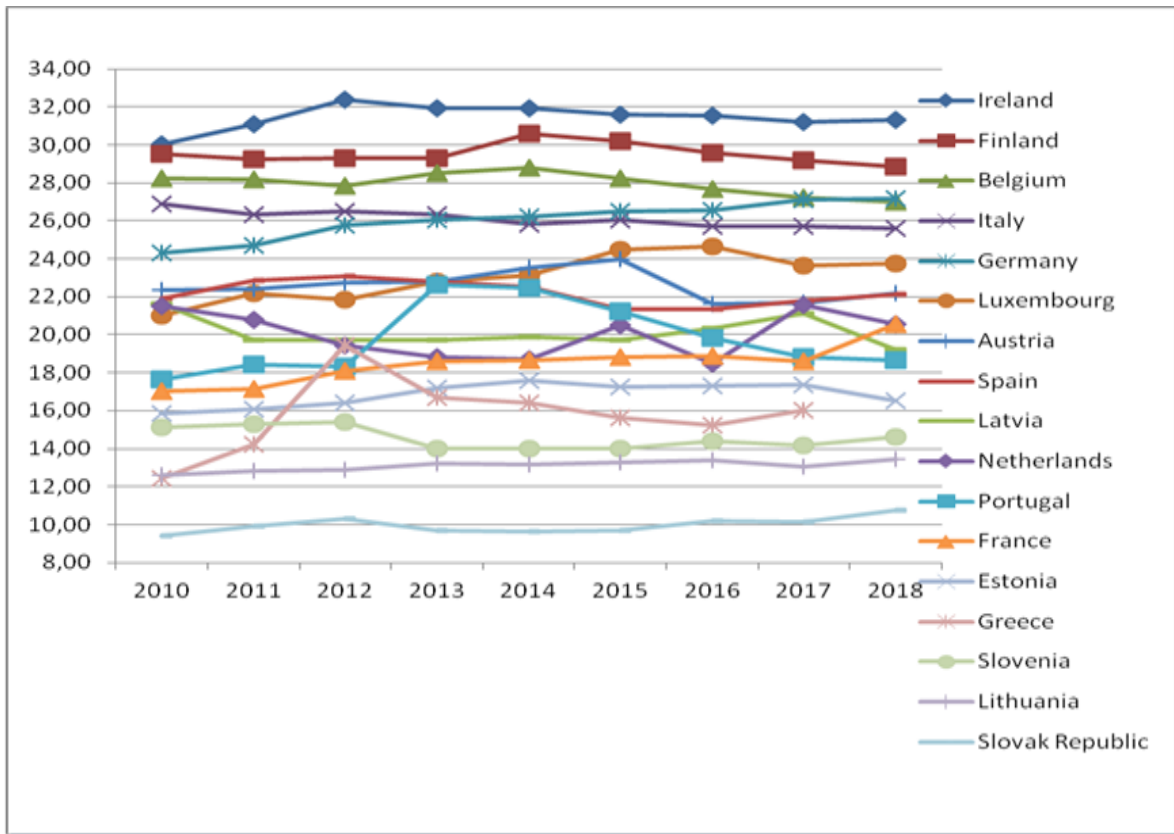

Πηγή: TAXHEAVEN 12-03-2016, διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/news/28181/h-forologia-eisodhmatos-fvsikwn-proswpwn-sthn-evrwpaiKH-enwsh>

Συγκρίνοντας τα αναφερόμενα στον πίνακα 1 και στο γράφημα 1 βλέπουμε πως χώρες σαν την Ελλάδα, την Ισπανία και την Πορτογαλία αν και έχουν αρκετά μεγάλους ανώτατους φορολογικούς συντελεστές (42%, 46% & 48% αντίστοιχα) δεν εμφανίζουν αντίστοιχα μεγάλα έσοδα από φόρους γεγονός που οφείλεται στην αυξημένη φοροδιαφυγή. Αντίθετα, η Φιλανδία αν και εμφανίζει υψηλό ποσοστό φορών από προσωπικό εισόδημα ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής της ανέρχεται για το έτος 2015 στο 31,75%.

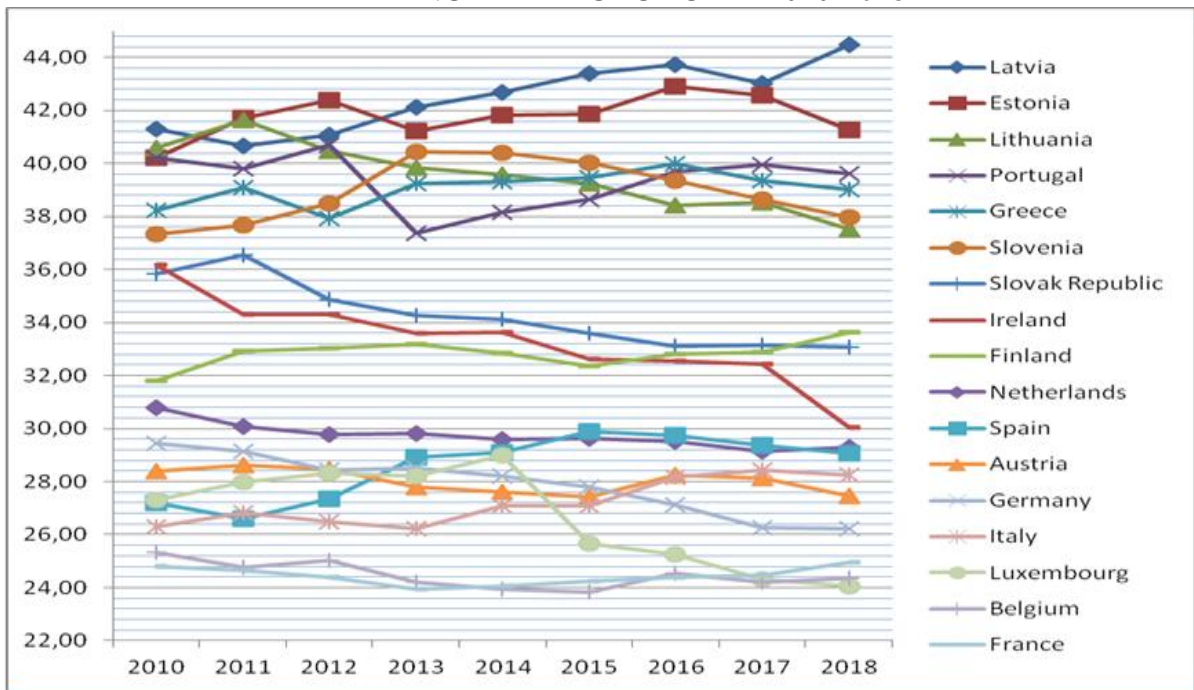
Από τα δεδομένα των πινάκων 1 και 2 δημιουργήθηκαν και τα παρακάτω γραφήματα όπου απεικονίζεται η τάση που παρουσιάζουν ίδιες χώρες.

ΓΡΑΦΗΜΑ 2: % ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΣΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ 2010-2018

Πηγή: Στοιχεία από ΟΟΣΑ διαθέσιμα <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm#indicator-chart>

ΓΡΑΦΗΜΑ 3: % ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΦΟΡΩΝ ΣΕ ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ 2010-2018

Πηγή: Στοιχεία από ΟΟΣΑ διαθέσιμα <https://data.oecd.org/tax/tax-on-goods-and-services.htm#indicator-chart>

Από τη μελέτη των γραφημάτων προκύπτουν κάποια αρχικά συμπεράσματα για την σχέση άμεσων και έμμεσων φορών.

Για παράδειγμα, η Γερμανία κατά τα έτη 2010 έως 2018 αυξάνει την ποσοστιαία συμμετοχή των φορών εισοδήματος κατά τρεις μονάδες περίπου και μειώνει ανάλογα την ποσοστιαία συμμετοχή των έμμεσων φόρων. Η Ιταλία μετά το 2014 εμφανίζει μια ποσοστιαία αύξηση συμμετοχής των έμμεσων φόρων 1,5 μονάδα και αντίστοιχη περίπου μείωση των άμεσων φόρων. Η Ιρλανδία εμφανίζει μια σταθερή μείωση των έμμεσων φόρων περίπου έξι ποσοστιαίων μονάδων στο χρονικό διάστημα από το 2010 έως το έτος 2018, ενώ στο ίδιο χρονικό διάστημα η συμμετοχή των άμεσων φόρων παρουσιάζει ποσοστιαίες διακυμάνσεις καταλήγοντας κατά μέσο όρο να αυξάνεται κατά 1,5 μονάδα περίπου.

Η Ελλάδα από την άλλη στα χρόνια αυτά της οικονομικής κρίσης και των μνημονίων εμφανίζει σταθερά υψηλή ποσοστιαία αναλογία έμμεσων φόρων μεταξύ του 39% και 40% με εξαίρεση το 2010 και το 2012 που είναι ελαφρώς χαμηλότερη, ενώ μέσα στο χρονικό διάστημα από το 2010 έως το 2017 οι άμεσοι φόροι ποσοστιαία αυξάνονται κατά 3,5 μονάδες περίπου (Lois et al., 2019).

Η ύπαρξη σημαντικής φοροδιαφυγής οδηγεί μια κοινωνία να ξοδεύει πόρους για στελέχωση, εκπαίδευση και εξοπλισμό υπηρεσιών που ασχολούνται με την καταπολέμηση της.

Τέλος η ύπαρξη μεγάλης φοροδιαφυγής σε μία οικονομία νοθεύει τον ανταγωνισμό μεταξύ των επιχειρήσεων επειδή αυτή που φοροδιαφεύγει έχει την δυνατότητα να επιτυγχάνει χαμηλότερο κόστος από μια άλλη που δεν το κάνει, με αποτέλεσμα να λαμβάνει κυριαρχική θέση στην αγορά (Karagiorgos et al., 2018).

1.3 Αίτια φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή υπάρχει περισσότερο σε χώρες που έχουν μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων και σε χώρες που υπάρχει έντονο το φαινόμενο της παραοικονομίας. Σύμφωνα με τον Μανεσιώτη (2011), τα πιο συχνά αίτια της φοροδιαφυγής είναι:

- Οι πολίτες έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στο κράτος και δεν πιστεύουν ότι οι κρατικοί φορείς διαχειρίζονται σωστά τα δημόσια χρήματα
- Οι υπηρεσίες και τα αγαθά που προσφέρει το κράτος δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο
- Ο άνθρωπος έχει την τάση να αποφεύγει τις επιβαρύνσεις

- Η ανοχή από το κράτος και η ατιμωρησία που υπάρχει για τα άτομα που φοροδιαφεύγουν
- Υπάρχουν υψηλοί φορολογικοί συντελεστές
- Οι δημόσιες υπηρεσίες δεν μπορούν να καταγράψουν με ακρίβεια το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας
- Οι φορολογικές αρχές δεν έχουν κάποιον τρόπο έτσι ώστε να βεβαιώσουν, να διασταυρώσουν και να εισπράξουν τους φόρους από τους πολίτες
- Οι φορολογούμενοι νιώθουν ότι δεν μεταχειρίζονται δίκαια από το κράτος γιατί όταν οι ίδιοι οφείλουν στο κράτος, τα επιτόκια επιβάρυνσης είναι πολύ υψηλά, ενώ όταν το κράτος τους οφείλει δεν είναι
- Το ίδιο το φορολογικό σύστημα και οι συχνές αλλαγές των νόμων. Πολλές φορές υπάρχουν ατέλειες μέσα στους νόμους που ευνοούν την φοροδιαφυγή
- Η υψηλή φορολογία και οι υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
- Η οργάνωση και το μέγεθος των επιχειρήσεων
- Η μη σωστή μέτρηση του μεγέθους του πληθυσμού μιας χώρας (μετανάστες)

Κεφάλαιο 2^ο: Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα

2.1 Μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την [έρευνα της διαΝΕΟσις](#) που εκπονήθηκε τον Ιούνιο του 2016 σε συνεργασία με την Ernst & Young, το ακριβές μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα δεν είναι γνωστό ωστόσο προσδιορίστηκε μια τάξη μεγέθους που πιθανότατα δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα:

- Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως.
- Από τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνουμε το 3,5% του ΑΕΠ.
- Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ.

- Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε €11 έως €16 δισ. το χρόνο.

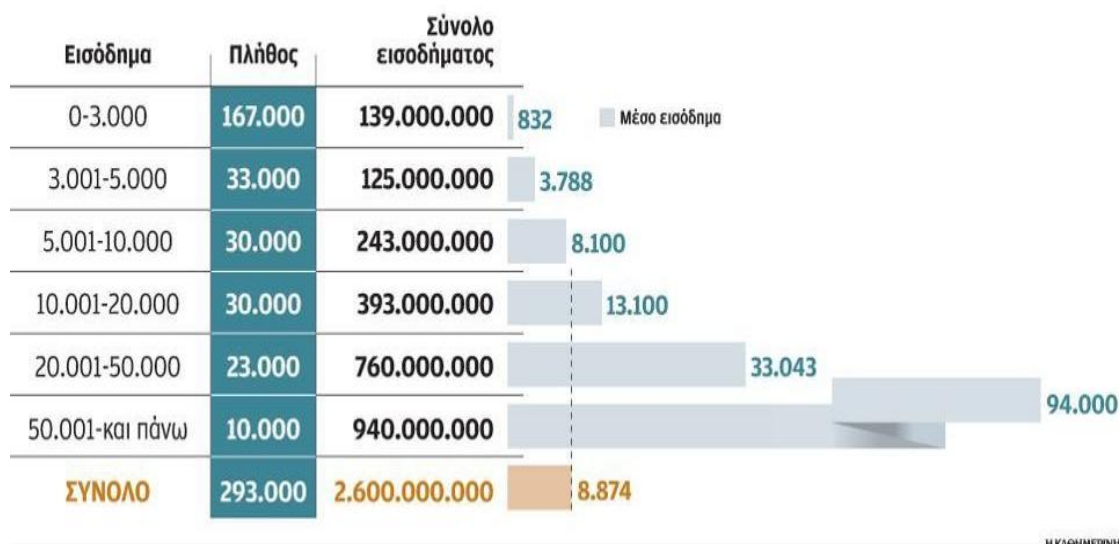
Από τα παραπάνω μεγέθη, εντύπωση προκαλεί το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής των φυσικών προσώπων σε σχέση με το ποσοστό φοροδιαφυγής των επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί ελεύθεροι επαγγελματίες κατά κανόνα δηλώνουν μικρότερο ποσοστό του εισοδήματός τους από ότι οι μισθωτοί ή οι μεγάλες επιχειρήσεις, επειδή η πιθανότητα εντοπισμού τους είναι πολύ χαμηλή, και το κίνητρο να εκδίδουν αποδείξεις και να δηλώσουν τα εισοδήματά τους μικρότερο.

Στην Ελλάδα το ποσοστό της αυτοαπασχόλησης είναι διπλάσιο του ευρωπαϊκού μέσου όρου (34%). Σύμφωνα με μελέτες, το ποσοστό των μη-δηλωθέντων εισοδημάτων των αυτοαπασχολούμενων κυμαίνεται στο 57-58,6%, ενώ για τους μισθωτούς το αντίστοιχο ποσοστό είναι 0,5-1%. Οι απασχολούμενοι σε πολύ μικρές επιχειρήσεις (0-9 ατόμων) στην Ελλάδα είναι διπλάσιοι από ότι ισχύει στην Ε.Ε., με το ποσοστό να φτάνει στο 59%. Το δε ποσοστό των εργαζομένων σε μεγάλες επιχειρήσεις (με πάνω από 250 υπαλλήλους) είναι μόλις 13% για την Ελλάδα, έναντι 33% της Ε.Ε. Το πρόβλημα εδώ είναι ότι οι μικρές επιχειρήσεις μπορούν πιο εύκολα να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους, αποφεύγοντας την καταβολή φορολογικών και ασφαλιστικών εισφορών, ενώ εκδίδουν σπανιότερα αποδείξεις και κατ' επέκταση αποδίδουν λιγότερο Φ.Π.Α. (Drogalas et al., 2018).

Χαρακτηριστικό της κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα είναι και τα στοιχεία που προκύπτουν από δημοσίευμα της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ με τίτλο «Φτωχοί δύο στους τρεις επαγγελματίες»⁴, όπου το 57% των ελεύθερων επαγγελματιών δήλωσε μέσο εισόδημα, μόλις 832 ευρώ ενώ στο σύνολο τους δηλώνουν μέσο εισόδημα 8.874 ευρώ, όπως απεικονίζεται στο παρακάτω γράφημα 4:

4 <https://www.kathimerini.gr/economy/local/844412/ftochoi-dyo-stoys-treis-epaggelmaties/>

ΓΡΑΦΗΜΑ 4: ΤΙ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΟΡΙΑ (ΧΡΗΣΗ 2014)

Πηγή: Καθημερινή διαθέσιμο <https://www.kathimerini.gr/economy/local/844412/ftochoi-dyo-stoys-treis-epaggelmaties/>

Αντίστοιχα σύμφωνα με στοιχεία της Α.Α.Δ.Ε., για το έτος 2019, δηλαδή για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν το 2018, προκύπτει ότι το 56,85% των ελεύθερων επαγγελματιών δηλώνει στην εφορία εισόδημα κάτω από 5.000 ευρώ, ενώ μόλις το 2% αυτών, δηλώνουν ετήσια εισοδήματα πάνω από 100.000 ευρώ. Στον παρακάτω πίνακα 3 απεικονίζονται αναλυτικά στοιχεία⁵:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΤΙ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΟΡΙΑ (ΧΡΗΣΗ 2018)

ΕΙΣΟΔΗΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Έως 5.000,00	216.811	56,85%
5.000,00-10.000,00	67.408	17,67%
10.001,00-20.000,00	47.336	12,41%
20.001,00-30.000,00	26.479	6,94%
30.001,00-50.000,00	15.731	4,12%
50.001,00-100.000,00	5.966	1,56%
Πάνω από 100.000,00	1.675	0,44%
ΣΥΝΟΛΟ	381.406	100,00%

Πηγή: Στοιχεία από Α.Α.Δ.Ε. διαθέσιμο <https://www.aade.gr/sites/default/files/2019>

⁵ <https://www.sofokleousin.gr/stoixeia-sok-apo-tis-diloseis-ton-eleytheron-epaggelmaton>

Τα επίσημα στοιχεία της ΑΑΔΕ, επιβεβαιώνουν λοιπόν ότι η περίφημη «μεσαία τάξη», δεν έχει καλή σχέση με την εφορία και με τη φορολογία γενικότερα, καθώς εμφανίζει εισοδήματα κάτω από τα όρια της φτώχειας. Η συγκεκριμένη ομάδα των φορολογουμένων έχει μπει στο στόχαστρο της Α.Α.Δ.Ε., προκειμένου να τους αναγκάσει να δηλώσουν τα πραγματικά τους εισοδήματα, καθώς είναι πρόδηλο, ότι με τόσο χαμηλά εισοδήματα ουδείς μπορεί να επιβιώσει, πόσο μάλλον όταν τα χαμηλά αυτά εισοδήματα δηλώνονται επί σειρά ετών⁶.

Τα ανωτέρω έρχονται να επιβεβαιώσουν τα επίσημα στοιχεία από την Α.Α.Δ.Ε. με τα δηλωθέντα εισοδήματα ανά κατηγορία στην τετραετία 2014-2017, οπού όπως γίνεται αντιληπτό από τον παρακάτω πίνακα 4, το δηλωθέν εισόδημα από μισθούς και συντάξεις κυμαίνεται σε ποσοστό 77,6% ως 82% επί του συνόλου του δηλωθέντος εισοδήματος, σε αντίθεση με το δηλωθέν εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα που κυμαίνεται σε ποσοστό 4,7% ως 6,6%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΔΙΣ ΕΥΡΩ ΤΗΝ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ 2014-2017

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	2014	2015	2016	2017
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΟΥΣ/ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	58,97	59,41	60,18	60,40
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ	6,08	6,05	6,11	6,19
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	5,02	4,67	3,80	3,44
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	1,37	1,25	1,58	1,38
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	76,00	75,15	74,60	73,60

Πηγή: Στοιχεία από Α.Α.Δ.Ε. διαθέσιμο <https://www.aade.gr/sites/default/files/>

2.2 Τρόποι αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Οι εκάστοτε κυβερνήσεις νομοθετούν συνεχώς μέτρα με σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της αδήλωτης εργασίας, του λαθρεμπορίου καυσίμων και καπνού κ.α..

⁶ <https://www.sofokleousin.gr/stoixeia-sok-apo-tis-diloseis-ton-eleytheron-epaggelmaton>

Χαρακτηριστικές είναι οι ποινικές κυρώσεις για εγκλήματα φοροδιαφυγής όπως αναφέρονται στα άρθρα 66 - 70 του ν. 4174/2013, όπως ισχύει μετά την προσθήκη του άρθρου 8 του ν. 4337/2015. Βέβαια η Ελλάδα δεν στερείται νόμων, αντίθετα η πολυνομία δημιουργεί παράθυρα για καταστρατήγηση των νόμων και η πολυπλοκότητα αποτελεί αφορμή για τη φοροαποφυγή.

Η έρευνα της διαNEOσις, καταλήγει σε μια σειρά από λύσεις, αναφορικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής που περιλαμβάνουν:

- μείωση των συντελεστών φορολογίας και των έκτακτων φόρων επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων
- εκτεταμένη χρήση πλαστικού χρήματος και επέκταση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης
- αποτελεσματική και εντατική διενέργεια ελέγχων και αποτελεσματική περαίωση των φορολογικών υποθέσεων (μέσω διοικητικών και δικαστικών διαδικασιών)
- βελτιστοποίηση της οργάνωσης και εκσυγχρονισμό των φορολογικών αρχών
- δημιουργία ηλεκτρονικής Φορολογικής Διοίκησης
- κατάρτιση και συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων της Φορολογικής Διοίκησης και αύξηση των αποδοχών τους
- καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς, εφαρμογή αντικινήτρων
- αυστηροποίηση των προστίμων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής
- δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος
- σταδιακή αλλαγή στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας
- δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργεια φορολογικής παιδείας

Η Φορολογική Διοίκηση στο πλαίσιο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής έχει εφαρμόσει κάποιες από τις παραπάνω προτάσεις τα τελευταία χρόνια, όπως:

1. Έχει ενταθεί, για παράδειγμα, το ελεγκτικό έργο των φορολογικών υπηρεσιών (Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων, Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου, Υπηρεσία Έρευνας και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων, Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες και Δ.Ο.Υ. Φορολογίας Ανώνυμων εταιρειών), όπως φαίνεται και από τα δεδομένα στους πίνακες 5 και 6 που ακολουθούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΑΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 3ΕΤΙΑ

	2017	2018	2019
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. (ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ)	407	417	455
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π. (ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ)	953	930	1497
Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. (ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ)	819	972	812
Δ.Ο.Υ. & Δ.Ο.Υ. Φ.Α.Ε. (ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ)	25419	25017	25.106
Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. & Δ.Ο.Υ. (ΜΕΡΙΚΟΙ ΕΠΙΤΟΠΙΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ)	103.389	105.832	100.315

Πηγή: Στοιχεία από τις Απολογιστικές Εκθέσεις της Α.Α.Δ.Ε. 2017, 2018 και 2019 διαθέσιμες στο <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΠΟΣΑ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 3ΕΤΙΑ

	2017		2018		2019	
	ΒΕΒΑΙΩΣΗ σε εκατ. €	ΕΙΣΠΡΑΞΗ σε εκατ. €	ΒΕΒΑΙΩΣΗ σε εκατ. €	ΕΙΣΠΡΑΞΗ σε εκατ. €	ΒΕΒΑΙΩΣΗ σε εκατ. €	ΕΙΣΠΡΑΞΗ σε εκατ. €
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	788,40	119,30	607,70	247,90	182,90	186,10
Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.	473,30	57,00	130,10	67,90	107,30	32,80
Δ.Ο.Υ.	1.678,10	63,40	796,50	67,60	951,30	68,10
Δ.Ο.Υ. Φ.Α.Ε.	814,90	102,70	210,30	55,40	379,60	118,00

Πηγή: Στοιχεία από τις Απολογιστικές Εκθέσεις της Α.Α.Δ.Ε. 2017, 2018 και 2019 διαθέσιμες στο <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα αποτελέσματα βεβαίωσης και εισπραξης από τους ελέγχους που πραγματοποιούν οι Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. αποτυπώνονται στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. ή Φ.Α.Ε. των ελεγχόμενων.

- Επίσης από την θεσμοθέτηση το 2016⁷ της υποχρεωτικής κατοχής τερματικών POS για την πληρωμή των συναλλαγών από το μεγαλύτερο μέρος των ελευθέρων επαγγελματιών και των επιχειρήσεων, παρατηρήθηκε τεράστια αύξηση στις πληρωμές χωρίς μετρητά στην Ελλάδα. Ενδεικτικό, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, είναι το γεγονός ότι τα

⁷ Ν. 4446/2016 «Πτωχευτικός Κώδικας Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις» αρ. 65 παρ. 1

τερματικά POS στην Ελλάδα ξεπέρασαν πλέον τις 730.000 σε σχέση με τα 150.000 τερματικά που υπήρχαν τον Ιούνιο του 2015, πριν την επιβολή των capital controls. Ο συνολικός αριθμός συναλλαγών με κάρτες πληρωμών το 2018 ανήλθε σε 924 εκατ., από 720 εκατ. συναλλαγές το 2017, παρουσιάζοντας έτσι σημαντική αύξηση κατά 28% και η αξία των συναλλαγών με κάρτες πληρωμών ανήλθε στα 65 δις ευρώ, από 60 δις ευρώ το 2017, καταγράφοντας αύξηση 8%⁸. Στον παρακάτω πίνακα 7 αποτυπώνεται η στροφή των Ελλήνων στις συναλλαγές με χρήση καρτών :

ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΤΩΝ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΚΑΡΤΑΣ
2014	81%	3%
2015	44%	32%
2016	30%	34%
2017	22%	52%
2018	18%	49%
2019	⁹	73%

Πηγή: Στοιχεία από έρευνα της Ε.Σ.Ε.Ε. για τη χρήση καρτών και μετρητών την περίοδο των θερινών εκπτώσεων διαθέσιμα στο <https://www.startup.gr/epikairota/molis-sto-4-ton-epicheiriseon-egine-chrisi-metriton-stis-therines-ekptoseis/>

3. Η Φορολογική Διοίκηση έχει προχωρήσει στην σύσταση και λειτουργία της Φορολογικής και Τελωνιακής Ακαδημίας από 15/05/2017¹⁰, με άμεσο στόχο την κατάρτιση και συνεχή εκπαίδευση των υπαλλήλων της.
4. Έγινε μια μικρή προσπάθεια μείωσης των συντελεστών φορολογίας και των έκτακτων φόρων επί των ήδη φορολογηθέντων εισοδημάτων και πιο συγκεκριμένα μειώθηκε από το 29% σε 24% ο φόρος εισοδήματος των νομικών προσώπων από τη χρήση 2019 καθώς επίσης καταργήθηκε η Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης από τη χρήση 2020 για εισοδήματα από ενοίκια, μερίσματα, επιχειρηματική δραστηριότητα, τόκους, δικαιώματα και

⁸ Τι δείχνει η «ακτινογραφία» του πλαστικού χρήματος, Νένα Μαλλιάρη, 21/06/2019, διαθέσιμο στο <https://www.capital.gr/oikonomia/3367254/ti-deixnei-i-aktinografia-tou-plastikou-xrimatos>

⁹ Δεν υπάρχουν στοιχεία για τις συναλλαγές με χρήση μετρητών το 2019

¹⁰ Α. 1150450 ΕΞ 2016 «Τροποποίηση και σύσταση Φορολογικής και Τελωνιακής Ακαδημίας), ΦΕΚ 3411, τ.Β',/24-10-2016

υπεραξία από μεταβίβαση κεφαλαίου και από τη χρήση 2021 και για τα εισοδήματα από μισθούς του ιδιωτικού τομέα.

5. Με την Α.1300/2020 κοινή απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., μετατέθηκε για την 1 Απριλίου 2021, η έναρξη της υποχρεωτικής ψηφιακής διαβίβασης στην πλατφόρμα των Ηλεκτρονικών Βιβλίων (myDATA) για όλες τις επιχειρήσεις και για παραστατικά που εκδίδουν από αυτή την ημερομηνία και έπειτα. Τα Ηλεκτρονικά Βιβλία Α.Α.Δ.Ε. (myDATA) αποτελούν ένα σημαντικό βήμα ψηφιακού μετασχηματισμού της Φορολογικής Διοίκησης και της σχέσης της με τις επιχειρήσεις. Στόχος είναι πρωτίστως να εξυπηρετήσουν τις επιχειρήσεις, παρέχοντας μια πρωτοποριακή πλατφόρμα για την εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων, που θα οδηγήσει σε αυτοματοποίηση της συμπλήρωσης των φορολογικών δηλώσεων και θα τις απαλλάξει από υποχρεώσεις που έχουν σήμερα, όπως η υποβολή Καταστάσεων Πελατών / Προμηθευτών (ΜΥΦ). Μαζί με τη μείωση του διοικητικού κόστους των επιχειρήσεων, τα Ηλεκτρονικά Βιβλία Α.Α.Δ.Ε ενισχύουν τη διαφάνεια των συναλλαγών, προσφέροντας ένα ψηφιακό περιβάλλον συνεργασίας των επιχειρήσεων για την τιμολόγηση των αγαθών και υπηρεσιών. Επίσης, εδραιώνουν την αξιοπιστία στη σχέση της Φορολογικής Διοίκησης με τις επιχειρήσεις και λειτουργούν ως μηχανισμός οικειοθελούς συμμόρφωσης και πρόληψης της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου, αλλά και διευκόλυνσης των συνεπών επιχειρήσεων στην επιστροφή των φόρων που δικαιούνται.

Κεφάλαιο 3^ο: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

3.1 Η αναγκαιότητα της ύπαρξης έμμεσων τεχνικών

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης του φαινομένου των «φτωχών» ελευθέρων επαγγελματιών και επιχειρήσεων και της φορολόγησης αυτών με τα πραγματικά τους εισοδήματα και όχι με τα ελάχιστα δηλωθέντα εισοδήματα τους, προέκυψε η ανάγκη εφαρμογής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Πρόκειται για διεθνώς αναγνωρισμένες πρακτικές χρησιμοποιούμενες στον προσδιορισμό του εισοδήματος, φορολογητέου ή ακαθάριστου, ανάλογα με την τεχνική που εφαρμόζεται κάθε φορά. Στις περιπτώσεις οπού, κατά τον έλεγχο διαπιστώνεται ότι η φορολογική δήλωση του φορολογούμενου και τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία αυτού δεν απεικονίζουν την πραγματική οικονομική του κατάσταση ή ότι υπάρχουν αποδεδειγμένα στοιχεία για αδήλωτα εισοδήματα, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα ιδανικό εργαλείο στα χέρια των ελεγκτών για τον προσδιορισμό της αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης.

3.2 Νομοθετικό πλαίσιο - περιεχόμενο έμμεσων μεθόδων

Ο Νόμος 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας) δίνει το δικαίωμα στη Φορολογική Διοίκηση στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της να διενεργεί φορολογικό έλεγχο από την έδρα των γραφείων των Υπηρεσιών της ή να προβαίνει σε επιτόπιο έλεγχο στην έδρα της ελεγχόμενης οντότητας. Στο άρθρο 23 του συγκεκριμένου νόμου γίνεται σαφές ότι η Φορολογική Διοίκηση έχει την εξουσία να διασταυρώνει και να ελέγχει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου να εξακριβωθεί η ορθή τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου.

Τα στοιχεία που δύνανται να ελεγχθούν από τους ελεγκτές αποτελούνται από ένα ευρύ φάσμα εγγράφων, ηλεκτρονικών αρχείων, λογιστικών καταστάσεων, μέσων μεταφοράς και εγκαταστάσεων, χωρίς να αποκλείεται και ο επικουρικός έλεγχος μέσω ερωτήσεων είτε στον φορολογούμενο είτε σε τρίτα πρόσωπα.

Πριν από τη διενέργεια πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου η Φορολογική Διοίκηση έχει την υποχρέωση να γνωστοποιήσει την απόφασή της στον ελεγχόμενο με έγγραφη ειδοποίηση, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που υπάρχει υποψία για φοροδιαφυγή, οπότε και εκδίδεται αντίστοιχη πράξη από τον Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. περί ελέγχου χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση.

3.3 Εισαγωγή στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου χρησιμοποιούνται από τη Φορολογική Διοίκηση προκειμένου να προσδιοριστεί όσο το δυνατό με ακρίβεια το φορολογητέο εισόδημα της ελεγχόμενης οντότητας.

Η χρήση των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης προβλέπεται στις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 (Κ.Φ.Δ.).

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 27 του ν.4174/2013 ορίζεται ότι η Φορολογική Διοίκηση δύναται να προβαίνει σε εκτιμώμενο, διορθωτικό ή προληπτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης και με την εφαρμογή μιας ή περισσότερων από τις κατωτέρω τεχνικές ελέγχου:

- α) της αρχής των αναλογιών (mark up method),
- β) της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method),
- γ) της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (net worth method),
- δ) της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method) και
- ε) του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).

Με τις ως άνω τεχνικές, μπορούν να προσδιορίζονται τα φορολογητέα εισοδήματα των φορολογουμένων, τα ακαθάριστα έσοδα, οι εκροές και τα φορολογητέα κέρδη των υπόχρεων βάσει των γενικά παραδεκτών αρχών και τεχνικών της ελεγκτικής.

Όπως σε όλες τις περιπτώσεις, έτσι και για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, υπάρχουν επισημάνσεις, οι οποίες αφορούν τον τρόπο και τη διαδικασία του ελέγχου. Οι ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος φορολογουμένων φυσικών και νομικών προσώπων ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα όταν:

- τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δε συντάσσονται σύμφωνα με το νόμο για τα λογιστικά πρότυπα, ή
- τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δε συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, ή
- τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση μετά από σχετική πρόσκληση.

Τα ανωτέρω ισχύουν για τα φορολογικά έτη που αρχίζουν από 01/01/2014 και μετέπειτα (Άρθρο 28 Ν. 4172/2013).

Επιπλέον, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου εφαρμόζονται προκειμένου να προσδιοριστεί με αντικειμενικό τρόπο το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα. Ενεργοποιούνται στις περιπτώσεις όπου:

- Υπάρχει αδικαιολόγητος πλουτισμός (αδικαιολόγητη αύξηση περιουσιακών στοιχείων).
- Πραγματοποιούνται δαπάνες οι οποίες δε δικαιολογούνται από τα δηλωθέντα εισοδήματα του προσώπου (ατομικά ή/και οικογενειακά).
- Υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι το πραγματικό εισόδημα είναι μεγαλύτερο από το δηλωθέν.
- Δεν τηρούνται ή δεν επιδεικνύονται τα προβλεπόμενα βιβλία και στοιχεία.
- Υπάρχουν δηλωθέντα εισοδήματα κοντά στο αφορολόγητο όριο καθώς και σε περίπτωση ύπαρξης ζημιολόγων αποτελεσμάτων των φυσικών προσώπων-μελών εταιρειών (οποιασδήποτε μορφής).

Στον έλεγχο με τις έμμεσες τεχνικές μπορεί να υπαχθούν και υποθέσεις για τις οποίες μία ή περισσότερες πηγές εισοδήματος (του φορολογούμενου ή του/της συζύγου) παραμένουν ανέλεγκτες. Η επιλογή των υποθέσεων στις οποίες θα εφαρμοστούν οι τεχνικές μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού φορολογητέας ύλης γίνεται με βάση τις διατάξεις του άρθρου 26 του Ν. 4174/2013 (Κ.Φ.Δ.).

Επιπρόσθετα, ο φορολογούμενος υποχρεούται να παράσχει οτιδήποτε ζητείται από τις φορολογικές αρχές τόσο κατά την έναρξη όσο και κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Συνήθως παρέχονται στοιχεία που αφορούν στην περιουσιακή κατάσταση και στις συνθήκες διαβίωσης του ιδίου, της συζύγου του και των προστατευόμενων μελών τους για τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους.

Στα παραπάνω στοιχεία είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν δεδομένα για ακίνητα, για κινητά μέσα, για επενδύσεις και συμμετοχές κάθε μορφής, για έργα τέχνης, συλλογές και λοιπά τιμαλφή. Ειδικότερα και όσον αφορά στα έργα τέχνης, τις συλλογές και τα λοιπά τιμαλφή απαιτείται η παροχή στοιχείων μόνο εφόσον η αξία εκάστου υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ. Τα ανωτέρω στοιχεία πρέπει να ζητούνται και να παρέχονται διακεκριμένα για κάθε φορολογική περίοδο όταν υφίστανται μεταβολές.

Επιπρόσθετα, τα ακαθάριστα έσοδα προσδιορίζονται με βάση τις λοιπές γενικές φορολογικές διατάξεις του τελικού φορολογητέου εισοδήματος. Στην περίπτωση που το τελικό

φορολογητέο εισόδημα είναι αυτό που προσδιορίστηκε με τις τεχνικές ελέγχου μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού, τότε αν η προκύπτουσα διαφορά έχει κατανεμηθεί ολόκληρη ή τμήμα αυτής ως εισόδημα από ατομική εμπορική επιχείρηση ή από άσκηση ελευθερίου επαγγέλματος ή από επιχειρηματική δραστηριότητα, αυτή προστίθεται στα δηλωθέντα ή βάσει βιβλίων ακαθάριστα εισοδήματα/συνολικά έσοδα για τον προσδιορισμό των ακαθάριστων εισοδημάτων/συνολικών εσόδων.

Ακόμα, το καθαρό φορολογητέο εισόδημα με την εφαρμογή μεθόδων εμμέσου προσδιορισμού, προκύπτει από την άθροιση:

- της αποκρυσταλλωμένης φορολογητέας ύλης, όπως αυτή προσδιορίζεται με τις τεχνικές ελέγχου και
- του δηλωθέντος φορολογητέου εισοδήματος του φορολογουμένου ανά φορολογική περίοδο και πηγή /κατηγορία εισοδήματος.

Η επιλογή του τελικού προσδιορισθέντος καθαρού φορολογητέου εισοδήματος του φορολογουμένου γίνεται ως εξής:

- Καταρχάς, προσδιορίζεται το συνολικό καθαρό φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου από όλες τις πηγές/κατηγορίες εισοδήματος με τις γενικές φορολογικές διατάξεις, όπως αυτές ίσχυαν σε κάθε ελεγχόμενη/ο διαχειριστική περίοδο/φορολογικό έτος.
- Στη συνέχεια, προσδιορίζεται το συνολικό καθαρό φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου από όλες τις πηγές/κατηγορίες εισοδήματος με τις τεχνικές ελέγχου.
- Συγκρίνονται ανά φορολογική περίοδο, τα αποτελέσματα των δύο και ως τελικό φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου λαμβάνεται το μεγαλύτερο.

Στην περίπτωση που ο προσδιορισμός του καθαρού φορολογητέου εισοδήματος με τις τεχνικές ελέγχου γίνεται ενιαία για φορολογούμενους/συζύγους που υποβάλουν κοινή δήλωση, τότε τα προσδιορισθέντα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου με τις λοιπές γενικές διατάξεις πρέπει αντίστοιχα να αθροίζονται για να είναι δυνατή η σύγκριση με το ενιαίο προσδιορισθέν αποτελέσματα από τις τεχνικές ελέγχου.

Αν σε κάποια φορολογική περίοδο, το φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου/ης και του/της συζύγου του, προσδιορίστηκε τεκμαρτά σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 15 έως 19 του Ν. 2238/1994 ή του Κεφαλαίου Δ' του Ν. 4172/2013, όπως αυτές ίσχυαν σε κάθε ελεγχόμενη/ο φορολογική περίοδο/διαχειριστικό έτος, ο τεκμαρτός προσδιορισμός θα λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του τελικού φορολογητέου εισοδήματος.

Το δικαίωμα ανταπόδειξης του φορολογούμενου φυσικού προσώπου σε περίπτωση διορθωτικού προσδιορισμού φορολογητέας ύλης με τις τεχνικές ελέγχου των έμμεσων μεθόδων, πραγματοποιείται στα πλαίσια εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 28 του Ν. 4174/2013.

Οι διαφορές μεταξύ προσδιορισθείσας βάσει τεχνικών ελέγχου και δηλωθείσας φορολογητέας ύλης αιτιολογούνται με στοιχεία που τεκμηριώνονται και προσκομίζονται από τον φορολογούμενο και δικαιολογούν έσοδα αποκτηθέντα και μη δηλωθέντα σε κάθε ελεγχόμενη/νο φορολογική περίοδο/διαχειριστικό έτος, όπως είναι για παράδειγμα τα πωλητήρια συμβόλαια, οι δηλώσεις φόρου δωρεάς/κληρονομιάς χρημάτων, τα κέρδη από τυχερά παιχνίδια, οι συμβάσεις δανείων και κάθε άλλο σχετικό έγγραφο το οποίο θα φέρει ημερομηνία και στοιχεία νομιμότητας.

Για όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις, πρέπει να αποδεικνύεται το πραγματικό στοιχείο της συναλλαγής, όπως η πίστωση των ποσών σε λογαριασμό/ούς του ελεγχόμενου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών.

Επίσης, τα ακαθάριστα εισοδήματα ή τα συνολικά έσοδα, όπως αυτά προσδιορίζονται σύμφωνα με αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω, λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των φόρων, τελών και εισφορών στις λοιπές φορολογίες. Ο προσδιορισμός αυτός πραγματοποιείται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις για κάθε φορολογία. Τέλος, επί του προσδιορισθέντος συνολικού καθαρού εισοδήματος ορίζεται Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης άρθρο 29 Ν. 3986/2011 καθώς και κάθε άλλη επιβάρυνση που προβλέπεται σε κάθε φορολογική περίοδο.

Η Α.Α.Δ.Ε. εφαρμόζει μία μεθοδολογία διεθνώς αποδεκτή αξιοποιώντας τα στοιχεία, τις πληροφορίες και τα δεδομένα για έσοδα κάθε πηγής και πραγματοποιηθείσες δαπάνες κάθε φύσης, που η υπηρεσία διαθέτει ή συγκεντρώνει για να ελέγξει τον φορολογούμενο, τη σύζυγό του και τα προστατευόμενα μέλη αυτών με σκοπό την εξεύρεση της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης.

Οι τεχνικές ελέγχου είναι στην ουσία οι πρακτικές εκείνες που οδηγούν στην αποτελεσματική επίτευξη στόχων μέσω διαδικασιών που δεν είναι άμεσα προφανείς. Αυτές βασίζονται σε αρχές όπως είναι:

- Η αρχή ότι μπορεί κάποιος να δαπανήσει μόνο τόσα χρήματα όσα έχει προηγουμένως εισπράξει (Αρχή της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου). Αν δαπανηθούν περισσότερα χρήματα τίθεται το ερώτημα της προέλευσης των χρηματικών πόρων: Μη φορολογημένα εισοδήματα, παράνομες πηγές εσόδων, κ.λ.π..
- Η αρχή ότι μπορεί κανείς να αποκτήσει μόνο τόσα περιουσιακά στοιχεία, όσα είναι τα διαθέσιμα χρήματα στη καθημερινή του ζωή (Αρχές: α) της καθαρής θέσης του

φορολογούμενου και β) του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά).

Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η τεχνική ελέγχου επιλέγεται από τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. ή του ελεγκτικού κέντρου με αιτιολογημένη απόφαση ανάλογα με την κάθε υπόθεση. Η απόφαση αυτή εκδίδεται μετά από την εισήγηση του υπαλλήλου που έχει την εντολή ελέγχου από κοινού με τον υποδιευθυντή και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου.

Τα αποτελέσματα που θα προσδιοριστούν από την εφαρμογή των τεχνικών αυτών θα ληφθούν υπ' όψη για τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου. Η κλήση προς ακρόαση ισχύει και στις περιπτώσεις προσδιορισμού του εισοδήματος με τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Επομένως πριν από την έκδοση των πράξεων προσδιορισμού του φόρου, πρέπει να ενημερώνεται ο ελεγχόμενος με τα αποτελέσματα του ελέγχου.

3.4 Ανάλυση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου

Σε περίπτωση που ο φορολογούμενος (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) ασκεί ή προκύπτει ότι ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, το εισόδημα του δύναται να προσδιοριστεί με μια εκ των κατωτέρω έμμεσων μεθόδων ελέγχου:

- Με την χρήση της αρχής των αναλογιών
- Με την χρήση της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Ενώ σε περίπτωση που ο φορολογούμενος (φυσικό πρόσωπο), είναι μισθωτός/συνταξιούχος, ασκεί ή προκύπτει ότι ασκεί ελεύθεριο επάγγελμα ή έχει εισοδήματα από άλλες πηγές (π.χ. ακίνητα) το εισόδημα του δύναται να προσδιοριστεί με μια εκ των κατωτέρω έμμεσων μεθόδων ελέγχου:

- Με την χρήση της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου
- Με την χρήση της καθαρής θέσης του φορολογούμενου
- Με την χρήση του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

3.4.1 Η αρχή των αναλογιών

Με την χρήση της μεθόδου της αρχής των αναλογιών προσδιορίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, μέσω της χρήσης αξιόπιστων αναλογιών ή σχέσεων και ιδίως του πραγματικού περιθωρίου μικτού κέρδους.

Ειδικότερα, μέσω της εξέτασης των λογιστικών αρχείων και της ανάλυσης των οικονομικών μεγεθών της επιχείρησης (πωλήσεις, κόστος πωληθέντων κ.λπ.), προσδιορίζονται, με αξιόπιστο τρόπο, αναλογίες, οι οποίες εφαρμοζόμενες στο κόστος πωληθέντων της επιχείρησης (το οποίο και επαληθεύεται ως προς την ορθή απεικόνιση του στα λογιστικά αρχεία, συνεκτιμώντας στοιχεία αντισυμβαλλόμενων, υφιστάμενες παραβάσεις, τεχνικές προδιαγραφές κ.λπ.), οδηγούν στο προσδιορισμό της φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου.

Η χρήση της ανωτέρω μεθόδου ενδείκνυται για τον προσδιορισμό εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα επιχειρήσεων, των οποίων το απόθεμα είναι ελεγχόμενο ή μπορεί να προσδιοριστεί με αξιόπιστο τρόπο ή οι αγορές μπορούν εύκολα να κατανέμονται σε ομάδες με το ίδιο ή παρόμοιο ποσοστό περιθωρίου κέρδους.

Ως προς τον προσδιορισμό των αναλογιών που θα χρησιμοποιηθούν επισημαίνονται τα κάτωθι:

- Η μέθοδος της αρχής των αναλογιών, εκτός του προσδιορισμού των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, δύναται να εφαρμοσθεί και για τον προσδιορισμό των εκροών και των φορολογητέων κερδών των ελεγχόμενων προσώπων, με τη χρήση αξιόπιστων, για τον προσδιορισμό των εκροών και φορολογητέων κερδών, αναλογιών.
- Κύρια πηγή πληροφοριών για τον προσδιορισμό αξιόπιστων αναλογιών είναι τα πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης, στοιχεία τα οποία προκύπτουν από τα λογιστικά αρχεία του φορολογουμένου καθώς και από κάθε είδους διαθέσιμα στοιχεία καθώς και πληροφορίες και διευκρινίσεις που θα παρασχεθούν είτε από τον ίδιο τον ελεγχόμενο είτε από τρίτες πηγές (π.χ. αντισυμβαλλόμενους).
- Σύμφωνα με την υπ. αρ. Ε. 2015/2020 εγκύκλιο, στοιχεία που διαθέτει η Φορολογική Διοίκηση ή μπορούν να αντληθούν από τρίτες πηγές για τον φορολογούμενο δύναται να χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά με στοιχεία από ομοειδείς επιχειρηματικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες, εφόσον το φορολογητέο εισόδημα προσδιορίζεται με τη χρήση κάθε διαθέσιμου στοιχείου ή με τις έμμεσες μεθόδους προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Συνεπώς, εφόσον ο προσδιορισμός αξιόπιστων αναλογιών δεν είναι ευχερής σύμφωνα με την προηγούμενη περίπτωση, ποσοστά και δείκτες δύναται να προκύψουν και με βάση δεδομένα ομοειδών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση αυτή, τα εν λόγω ποσοστά και δείκτες δύναται να αναπροσαρμοσθούν από τον έλεγχο, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης επιχείρησης (π.χ. τύπος εμπορεύματος, γεωγραφική θέση και μέγεθος της επιχείρησης), ώστε οι αναλογίες που τελικά θα εφαρμοσθούν για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα να ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης οντότητας.

- Κατά την εφαρμογή της τεχνικής της αρχής των αναλογιών, για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, δύναται να χρησιμοποιηθούν διάφορες αναλογίες (ποσοστά/δείκτες), όπως ενδεικτικά η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - πωλήσεων, η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - κόστους, η αναλογία κόστους πωληθέντων - πωλήσεων, η αναλογία καθαρής τιμής πώλησης - τιμής κόστους κ.λπ., οι οποίες εφαρμόζονται επί του συνολικού κόστους ώστε να προσδιορισθούν τα έσοδα.

Προκειμένου να αποσαφηνιστεί η χρήση της ανωτέρω έμμεσης μεθόδου ελέγχου παρατίθεται το κάτωθι παράδειγμα 1:

Έστω ότι διενεργείται έλεγχος φορολογίας εισοδήματος για το φορολογικό έτος 2019 σε μπουραρία, η οποία πωλεί 3 είδη μύρας (ΜΠΥΡΑ Α - ΜΠΥΡΑ Β- ΜΠΥΡΑ Γ) .

Από την υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος του φορολογικού έτους 2019 καθώς και από τα δεδομένα των βιβλίων προκύπτουν τα κάτωθι:

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ	30.500,00 €
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	15.200,00 €
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	15.300,00 €

Από την εξέταση των τιμολογίων αγοράς της ελεγχόμενης προκύπτουν τα εξής:

- Οι ποσότητες αγορών ανά είδος μύρας για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα είναι ίσες ανά είδος μύρας.
- Οι μέσες τιμές αγοράς άνευ Φ.Π.Α. ανά είδος μύρας (κατόπιν εξέτασης τιμολογίων αγοράς μύρας της ελεγχόμενης) απεικονίζονται στον κάτωθι πίνακα:

ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Α 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Β 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Γ 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)
0,35 €	0,45 €	0,33 €

Από την εξέταση των τιμοκαταλόγων της ελεγχόμενης προκύπτουν τα κάτωθι δεδομένα όσον αφορά τις μέσες τιμές πώλησης ανά είδος μύρας:

ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Α 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Β 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΦΙΑΛΗΣ ΜΠΥΡΑΣ Γ 0,33L ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)
2,82 €	2,82 €	2,82 €

Εφόσον από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι οι ποσότητες αγορών ανά είδος μπίρας για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα είναι ίσες, η σταθμισμένη μέση τιμή αγοράς μπίρας ταυτίζεται με τη μέση τιμή αγοράς μπίρας. Δηλαδή:

ΜΕΣΗ ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ ΜΠΥΡΑΣ ΑΠΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	0,38 €
---	---------------

Από τα στοιχεία του τιμοκαταλόγου της επιχείρησης, προκύπτει ότι τα 3 είδη μπίρας πωλούνται στην ίδια τιμή, ως εκ τούτου η σταθμισμένη μέση τιμή πώλησης μπίρας ταυτίζεται με την μέση τιμή πώλησης μπίρας. Δηλαδή:

ΜΕΣΗ ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΜΠΥΡΑΣ ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	2,82 €
--	---------------

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το μέσο μικτό κέρδος διαμορφώνεται ως εξής:

ΜΕΣΟ ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ ΑΝΑ ΦΙΑΛΗ ΜΠΥΡΑΣ (ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.)	2,82 €	-0,38 €	2,44 €
---	--------	---------	---------------

Ακολούθως, το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους επί κόστους προκύπτει ως εξής:

ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΜΙΚΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΣΤΟΥΣ, ΒΑΣΕΙ ΒΙΒΛΙΩΝ	2,44 €	0,38 €	6,42
--	--------	--------	-------------

Κατόπιν εφαρμογής της ανωτέρω αναλογίας που προέκυψε κατά τον έλεγχο (**6,42**) επί του κόστους πωληθέντων της ελεγχόμενης (**€15.200**), τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα του ελέγχου, προκύπτουν ως ακολούθως:

ΒΑΣΕΙ ΔΗΛΩΣΗΣ		ΒΑΣΕΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ	30.500,00	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (=97.584,00 +15.200,00)	112.784,00
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	15.200,00	ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	15.200,00
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	15.300,00	ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ (=15.200,00*6,42)	97.584,00

Από όσα αναλυτικά αναφέρονται παραπάνω, προκύπτει ότι η ελεγχόμενη οντότητα απέκρυψε έσοδα αξίας 82.284,00€.

3.4.2 Η αρχή της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών

Με τη μέθοδο αυτή προσδιορίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα αξιοποιώντας τη σχέση της τιμής πώλησης προς τον αριθμό μονάδων ή το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Σύμφωνα με την υπ. αρ. Ε 2016/2020 εγκύκλιο, για την εφαρμογή της τεχνικής της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών, ο έλεγχος προσδιορίζει, χρησιμοποιώντας τεχνικές ανάλυσης και έρευνας και αξιοποιώντας στοιχεία κόστους, με βάση τα λογιστικά αρχεία του ελεγχόμενου ή μέσω τρίτων πηγών, τον αριθμό των μονάδων ή τον όγκο κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε ο ελεγχόμενος, με βάση τη συνάρτηση παραγωγής που απεικονίζει τον μετασχηματισμό συγκεκριμένης εισροής (πρώτη ύλη) σε εκροή (προϊόν/υπηρεσία) και την ποσότητα της εισροής που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος ή την παροχή μιας μονάδας υπηρεσίας.

Η εν λόγω μέθοδος δύναται να χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, μέσω εύρεσης της δυνατότητας παραγωγής μιας επιχείρησης, όταν η επιχείρηση παράγει ένα ή περισσότερα ομοειδή προϊόντα, τα οποία έχουν μια σταθερή σχέση μεταξύ των συντελεστών παραγωγής (π.χ. σχέση υφάσματος με τα παραγόμενα πουκάμισα, παραγγελίες εξαρτημάτων που απαιτούνται για παρασκευή εμπορευσίμων προϊόντων) ή μέσω προσδιορισμού του όγκου κύκλου εργασιών όταν το ύψος των πωλήσεων συνδέεται με μεταβλητές δαπάνες/λειτουργικά έξοδα που είναι ανάλογα του κύκλου εργασιών (π.χ. σχέση συσκευασίας με μερίδες διανεμόμενου φαγητού, σχέση δαπανών προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος και νερού με παρεχόμενη υπηρεσία).

Όσον αφορά την χρήση της ανωτέρω μεθόδου, αυτή ενδείκνυται για τον προσδιορισμό της πραγματικής φορολογικής υποχρέωσης όταν:

α) δύναται να προσδιορισθούν οι εισροές που αναλώνονται ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος/παρεχόμενης υπηρεσίας και είναι γνωστή η τιμή πώλησης ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος/παρεχόμενης υπηρεσίας..

β) το ελεγχόμενο πρόσωπο έχει περιορισμένα είδη προϊόντων ή παρεχόμενων υπηρεσιών, με σχετικά σταθερές τιμές πώλησης/αμοιβές σε όλη τη φορολογική περίοδο.

Προκειμένου να αποσαφηνιστεί η χρήση της ανωτέρω έμμεσης μεθόδου ελέγχου παρατίθεται το κάτωθι παράδειγμα 2:

Έστω ότι διενεργείται έλεγχος φορολογίας εισοδήματος για το φορολογικό έτος 2016 σε ομόρρυθμη εταιρεία (Ο.Ε.) με αντικείμενο υπηρεσίες ξενοδοχείου, η οποία εδρεύει σε τουριστικό νησί.

Τα δεδομένα της ελεγχόμενης επιχείρησης, είναι τα ακόλουθα:

ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	188.300,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	100.000,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ	88.300,00 €

Περαιτέρω, ο έλεγχος συνέλεξε τις ακόλουθες πληροφορίες τόσο από την ελεγχόμενη επιχείρηση όσο και από άλλες πηγές, όσον αφορά την σχετική υπόθεση:

ΒΑΣΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΔΩΜΑΤΙΑ	20
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ/ΔΩΜΑΤΙΟ	1 ΔΠΛΟ ΚΡΕΒΑΤΙ/ΔΩΜΑΤΙΟ
ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΔΙΑΜΟΝΗ (ΜΕ ΒΑΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΠΗΓΕΣ)	3 ΝΥΧΤΕΣ
ΜΗΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	7 ΜΗΝΕΣ
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (7 ΜΗΝΕΣ) ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ (ΛΗΨΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΑΠΟ ΕΟΤ)	85% ΕΩΣ 100%
ΤΙΜΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ ΑΠΟ 01/04-31/05 (ΑΠΟ	70,00€ ΑΝΕΥ Φ.Π.Α.

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ)	
ΤΙΜΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ ΑΠΟ 01/06-31/08 (ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ)	110,00€ ANEY Φ.Π.Α.
ΤΙΜΗ ΔΩΜΑΤΙΟΥ ΑΠΟ 01/09-31/10 (ΑΠΟ ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ)	90,00€ ANEY Φ.Π.Α.
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΧΡΕΩΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	93,00€ ANEY Φ.Π.Α. (=(70,00*2+110,00*3+90,00*2)/7 ΜΗΝΕΣ)
ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	4.200 (=20 ΔΩΜΑΤΙΑ*30 ΜΕΡΕΣ*7 ΜΗΝΕΣ)

Αρχικά, λόγω του ότι ο προσδιορισμός του ποσοστού πληρότητας της ελεγχόμενης ήταν εξαιρετικά δυσχερής από τα διαθέσιμα στοιχεία, ο έλεγχος προέβη σε εκτίμηση του ποσοστού πληρότητας ενοικιαζόμενων δωματίων, χρησιμοποιώντας τη μέση τιμή/ανά δωμάτιο, ως ακολούθως:

ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	188.300,00€
ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΧΡΕΩΣΗΣ ΑΝΑ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΗ	93,00€
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΧΡΕΩΣΗΣ (188.300,00/93,00)	2.025
ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	4.200
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ (2.025/4.200)	48,21%
ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ (85% ΕΩΣ 100%)	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΛΑΧΙΣΤΟΝ 36,79%

Εν συνεχεία, ο έλεγχος διαπίστωσε ότι η ελεγχόμενη επιχείρηση, λόγω του ότι δεν μπορούσε να υποστηρίξει εσωτερικές εγκαταστάσεις πλυντηρίων, ανέθετε την πλύση των σεντονιών (κλινοσκεπασμάτων) σε επιχείρηση - πλυντήριο ρούχων.

Ως εκ τούτου, για την εφαρμογή της ανωτέρω μεθόδου, αξιοποιήθηκε η σχέση των σεντονιών (κλινοσκεπασμάτων) που δόθηκαν προς πλύση στην συνεργαζόμενη επιχείρηση πλυντηρίων και του αριθμού των διανυκτερεύσεων που προσδιορίστηκε από τον έλεγχο.

Ο έλεγχος προσδιόρισε τον αριθμό των διανυκτερεύσεων για το διάστημα λειτουργίας της επιχείρησης αξιοποιώντας τα στοιχεία που αντλήθηκαν από την ελεγχόμενη επιχείρηση αναφορικά με την πλήση των σεντονιών ως εξής:

ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ ΣΕΝΤΟΝΙΩΝ	ΑΝΑ 3 ΜΕΡΕΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΝΤΟΝΙΩΝ ΠΟΥ ΠΛΥΘΗΚΑΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	1.154 ΣΕΤ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΕΛΕΓΧΟΥ (1.154*3)	3.462
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΒΑΣΕΙ ΕΛΕΓΧΟΥ (3.462/4.200)	82,43%

Παρατηρείται ότι το ποσοστό πληρότητας λειτουργίας της ελεγχόμενης επιχείρησης (82,43%) προσεγγίζει το ποσοστό πληρότητας του συνολικού αριθμού των ξενοδοχείων κατά τη διάρκεια της λειτουργικής περιόδου της ελεγχόμενης (85%-100%), όπως προέκυψε κατόπιν λήψης των σχετικών στοιχείων από τον αρμόδιο δημόσιο τουριστικό οργανισμό.

Κατόπιν προσδιορισμού των διανυκτερεύσεων της ελεγχόμενης επιχείρησης, ο έλεγχος εφάρμοσε τη μέση τιμή ανά δωμάτιο (**93,00 €**), προσδιορίζοντας τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα της ελεγχόμενης ως εξής:

ΒΑΣΕΙ ΔΗΛΩΣΗΣ		ΒΑΣΕΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	188.300,00€	ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	321.966,00€ (=3.462*93,00)
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	100.000,00€	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	100.000,00€
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ	88.300,00€	ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ	221.966,00€

Από όσα αναλυτικά αναφέρονται παραπάνω, προκύπτει ότι η ελεγχόμενη οντότητα απέκρυψε έσοδα αξίας 133.666,00€.

3.4.3 Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου

Η συγκεκριμένη έμμεση τεχνική ελέγχου προϋποθέτει τη δημιουργία ισοζυγίου με δύο στήλες, η πρώτη εκ των οποίων εμφανίζει όλες τις πηγές Κεφαλαίου/ Εσόδων που απέκτησε η ελεγχόμενη οντότητα κατά τη διάρκεια του έτους και η δεύτερη εμφανίζει όλες τις αναλώσεις Κεφαλαίου/ Εσόδων. Εάν η ανάλυση κεφαλαίου υπερβαίνει τις πηγές Κεφαλαίου υπάρχει υποεκτίμηση της φορολογητέας ύλης.

Ως ορισμένες ενδεικτικές πηγές Κεφαλαίου/ Εσόδων μπορούμε να αναφέρουμε τις παρακάτω: Υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών τόσο ατομικών όσο και μελών της οικογένειάς του στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης, έσοδα από λοιπές πηγές εισοδήματος στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό (γεωργικές επιχειρήσεις, μισθώματα από εκμίσθωση ακινήτων, μισθωτές υπηρεσίες, εισοδήματα αλλοδαπής προέλευσης κ.α.), διαθέσιμα μετρητά και υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης, αναλήψεις από ταμεία επιχειρήσεων που συμμετέχει ο ίδιος ο ελεγχόμενος ή μέλη της οικογένειάς του, ποσά δανείων , έσοδα από διάθεση περιουσιακών στοιχείων, έσοδα από αποζημιώσεις και επιδοτήσεις και αύξηση των λογαριασμών πληρωτέων και η μείωση των λογαριασμών εισπρακτέων.

Στον αντίποδα, ορισμένες ενδεικτικές πηγές ανάλωσης Κεφαλαίου/Εσόδων είναι οι παρακάτω: Υπόλοιπα τραπεζικών λογαριασμών τόσο ατομικών όσο και μελών της οικογένειάς του στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης, διαθέσιμα μετρητά και υπόλοιπο ταμείου στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης, οι εισφορές σε επιχειρήσεις που μετέχει ο ίδιος ή μέλη της οικογένειάς του, οι αγορές πρώτων υλών και εμπορευμάτων για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας σε περίπτωση που υφίσταται ατομική επιχείρηση, οι δαπάνες για αποπληρωμή πάσης φύσεως δανείων, φόρων και εισφορών, οι δαπάνες διαβίωσης και αγοράς περιουσιακών στοιχείων της οικογένειας του ελεγχόμενου, οι μειώσεις των λογαριασμών πληρωτέων και η αυξήσεις των λογαριασμών εισπρακτέων.

Στον παρακάτω πίνακα 8 εμφανίζεται το σύνολο των εσόδων και των αναλώσεών τους από τον φορολογούμενο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης χρήσης και η τυχόν αρνητική διαφορά που προκύπτει από την στήλη I - Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων και την στήλη II – Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων χαρακτηρίζεται ως μη δηλούμενη φορολογητέα ύλη και ο φορολογούμενος καλείται από τις ελεγκτικές υπηρεσίες να δικαιολογήσει την προέλευσή της. Εάν οι ισχυρισμοί του ελεγχόμενου δε γίνουν δεκτοί από τη Φορολογική Διοίκηση, η διαφορά του παρακάτω πίνακα 8 φορολογείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην εγκύκλιο ΠΟΛ 1270/2013:

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ**

I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΦΟΡ/ΚΟ ΈΤΟΣ	II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΦΟΡ/ΚΟ ΈΤΟΣ
Κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στην διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών		Όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις/δαπάνες, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ		ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΛΩΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	
III. ΥΠΟΛΟΙΠΟ			
ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ			
(-) ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ			
ΜΗ ΔΗΛΩΘΕΙΣΑ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΥΛΗ			

Πηγή: Α.Α.Δ.Ε.

3.4.4 Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογουμένου

Η τεχνική αυτή προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα και αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του ελεγχόμενου, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα περιουσιακά του στοιχεία, τα διαθέσιμα κεφάλαια (ενεργητικό), τις υποχρεώσεις (παθητικό), τις ατομικές και οικογενειακές δαπάνες καθώς και τα εισοδήματα από λοιπές πηγές, για περίοδο μεγαλύτερη ή ίση ενός ή περισσότερων ετών (Retting, 2014).

Κατά την τεχνική αυτή, δημιουργείται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού για όλα τα ελεγχόμενα έτη και το έτος βάσης που είναι το αμέσως προηγούμενο από το πρώτο ελεγχόμενο έτος.

Η λογική αυτής της έμμεσης τεχνικής ελέγχου βασίζεται στην υπόθεση ότι ο πλούτος που συσσωρεύει ο φορολογούμενος σε ένα ημερολογιακό έτος είτε θα χρησιμοποιηθεί για την αγορά επενδυτικών αγαθών είτε θα δαπανηθεί ως κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Βρίσκοντας λοιπόν τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην καθαρή θέση στην αρχή της ελεγχόμενης περιόδου και στην καθαρή θέση στο τέλος της ελεγχόμενης περιόδου ο ελεγκτής μπορεί να συμπεράνει ανάλογα με την αυξομείωση της καθαρής θέσης του φορολογούμενου

εάν οι αγορές που πραγματοποίησε στη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου έγιναν με αδήλωτα εισοδήματα ή το αντίθετο (Retting, 2014).

Είναι φανερό ότι το ιστορικό της οικονομικής κατάστασης τουλάχιστον μίας περιόδου πριν από την ελεγχόμενη περίοδο έχει σημαντικό ρόλο στην τεχνική της Καθαρής Θέσης διότι τροφοδοτεί τη Φορολογική Διοίκηση με τις απαραίτητες πληροφορίες προκειμένου στη συνέχεια να ακολουθήσει η σύγκριση μεταξύ των δύο καθαρών θέσεων των δύο περιόδων, ενώ σε περίπτωση ελέγχου πολλών ετών η καθαρή θέση της πρώτης χρονιάς θεωρείται καθαρή θέση βάσης και αφαιρείται από την αμέσως επόμενη καθαρή θέση. Η καθαρή θέση στη λήξη της κάθε περιόδου εξάγεται από τον ακόλουθο πίνακα 9:

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	ΈΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 200X	ΦΟΡ/ΚΟ ΈΤΟΣ 200X+1	ΦΟΡ/ΚΟ ΈΤΟΣ 200X+2
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/ οικογενειακά/Επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσία (κόστος)			
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός			
Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας >5000 €			
Κοσμήματα κ.λπ. Τιμαλή >5000 €			
Απαιτήσεις διάφορες			
Μηχανοκίνητα Οχήματα- Σκάφη-Αεροσκάφη κ.λπ.			
Μετρητά διαθέσιμα			
Καταθέσεις σε χρηματ/κά ιδρύματα			
Μετοχές, λοιποί τίτλοι			
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης			
Διάφοροι λογ/σμοί-λοιπά περιουσιακά στοιχεία			
Σύνολο Ενεργητικού			
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές/οικογενειακές/επαγγελματικές)			
Δάνεια προσωπικά/οικογενειακά			
Δάνεια επαγγελματικά (ατομική επιχ/ση)			
Γραμμάτια			
Πιστωτές διάφοροι			
Διάφορες υποχρεώσεις(Αποσβεσεις κ.λπ)			
Σύνολο Υποχρεώσεων			
Καθαρή Θέση			

Πηγή: Α.Α.Α.Ε.

3.4.5 Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

Με αυτή την τεχνική αναλύονται οι καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι αγορές και δαπάνες με μετρητά τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε οικογενειακό και συγκρίνονται με τα δηλωθέντα εισοδήματα της ελεγχόμενης περιόδου. Βασίζεται στη θεωρία ότι τα χρήματα που λαμβάνει ο φορολογούμενος είτε τα δαπανά είτε τα καταθέτει για αποταμίευση. Στην αρχή αυτής της μεθόδου υπολογίζονται οι συνολικές πραγματικές τραπεζικές καταθέσεις όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 10:

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ		ΦΟΡ/ΚΟ ΕΤΟΣ
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (ελεγχόμενης περιόδου)	
<i>μείον</i>	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ	
<i>μείον</i>	ΠΟΣΑ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ	
<i>μείον</i>	ΣΥΜΨΗΦΙΣΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ	
<i>μείον</i>	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΠ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΚΑΘΑΡΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	
<i>πλέον</i>	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΩΝ Ή ΒΟΗΘ. ΥΛΩΝ Κ.ΛΠ. ΕΙΔΩΝ (μετρητοίς)	
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ (μετρητοίς)	
<i>πλέον</i>	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	
<i>πλέον</i>	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΕΣ ΦΟΡΟΙ, ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ	
<i>πλέον</i>	ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΧΡΕΩΝ με μετρητά	
<i>πλέον</i>	ΑΥΞΗΣΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	
<i>πλέον</i>	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ σε μετρητά	
<i>πλέον</i>		
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	
<i>μείον</i>	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (π.χ. δάνεια, δωρεές επιστροφές φόρων κ.λπ.)	
<i>μείον</i>	ΑΥΞΗΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ	
<i>πλέον</i>	ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ	
<i>πλέον</i>	ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με πίστωση)	
<i>μείον</i>	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με	

	πίστωση)	
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (Α)	

Πηγή: Α.Α.Α.Ε.

Για την καλύτερη κατανόηση των ανωτέρω τριών έμμεσων τεχνικών ελέγχου και την εφαρμογή τους στην πράξη, παρατίθενται παραδείγματα για την εφαρμογή κάθε τεχνικής λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα του παρακάτω παραδείγματος 3:

Έστω ότι διενεργείται έλεγχος φορολογίας εισοδήματος Επαγγελματίας με Β' κατηγορίας βιβλία και τα παρακάτω οικονομικά στοιχεία:

ΧΡΗΣΕΙΣ	Έτος βάσης: ΧΡΗΣΗ 2007	ΧΡΗΣΗ 2008	ΧΡΗΣΗ 2009
Κόστος παγίων στοιχείων επιχείρησης στο τέλος κάθε χρήσης	100.000,00	120.000,00	145.000,00
Κόστος εξοπλισμού της επιχ/σης στο τέλος κάθε χρήσης.	10.000,00	15.000,00	15.000,00
Απογραφή έναρξης		45.000,00	35.000,00
Αγορές χρήσης		80.000,00	90.000,00
Απογραφή λήξης	45.000,00	35.000,00	50.000,00
Κόστος πωληθέντων		90.000,00	75.000,00
Ακαθάριστα έσοδα αναλύονται ως εξής:	0,00	150.000,00	145.000,00
τους μετρητοίς	0,00	100.000,00	145.000,00
επί πιστώσει		50.000,00	
(η πληρωμή για την επί πιστώσει πώληση στη χρήση 2008 εισπράχθηκε τη χρήση 2009)			
Σύνολο επαγ/κων δαπανών αναλύονται ως εξής:		30.000,00	20.000,00
τους μετρητοίς	0,00	15.000,00	10.000,00
επί πιστώσει	0,00	15.000,00	10.000,00
(η επιχ/ση δεν προέβη σε καμία καταβολή των επί πιστώσει δαπανών κατά την διάρκεια των ελεγχόμενων χρήσεων)			
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ		30.000,00	50.000,00
Περιοδικά στοιχεία:			

Σύνολο αξίας Ακινήτων (προσωπικά /οικογενειακά)	120.000,00	120.000,00	120.000,00
		(μέσα στην χρήση αγοράστηκε ακίνητο κόστους 60.000 € και πωλήθηκε μέσα στην ίδια χρήση αντί ποσού 70.000€ - το ποσό κατατέθηκε σε τραπεζικό λογ/σμό)	
Καταθέσεις 31/12	40.000,00	240.000,00	230.000,00
Μετρητά στο χέρι 31/12	4.000,00	1.500,00	3.000
Συνολικές Οικογενειακές δαπάνες (μετρητά) αναλύονται ως εξής:		32.000,00	53.000,00
Ασφάλεια αυτοκινήτου			
Ασφάλεια ζωής		1.150,00	1.400,00
Ασφάλειες υγείας κ.λ.π.		360,00	750,00
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ,φροντιστηρίων		3.600,00	5.600,00
Δωρεές - Χορηγίες			
Επισκευές και συντήρηση ιδιοκτησίας		1.500,00	3.000,00
Ιατρικά , φαρμακευτικά προϊόντα , νοσοκομειακές δαπάνες		350,00	2.600,00
Καταβολές μισθωμάτων		3.200,00	5.600,00
Λοιπά έξοδα		2.240,00	4.200,00
Μισθοί οικιακού προσωπικού			7.000,00
Πρόστιμα			
Συνδρομές σε λέσχες			
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ταμεία Ασφάλισης		3.800,00	4.200,00
Τηλέφωνα & ταχυδρομικά τέλη		600,00	750,00
Τραπεζικά Έξοδα -πιστωτικές κάρτες		7.200,00	8.400,00
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας		6.000,00	6.500,00
Εισφορές		2.000,00	3.000,00

Σημείωση: Ο ελεγχόμενος δεν έχει διενεργήσει αποσβέσεις για τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.

Α) Εφαρμόζοντας την τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας προκύπτουν τα ακόλουθα:

ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ		
I. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2008	ΧΡΗΣΗ 1/1 -31/12/ 2009
1.Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	40.000,00	240.000,00
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης	4.000,00	1.500,00
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις	0,00	0,00
4.Ακαθάριστα Έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	150.000,00	145.000,00
5. Έσοδα από λοιπές πηγές	0,00	0,00
6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)	0,00	0,00
7. Έσοδα από Πώληση περιουσιακών στοιχείων	70.000,00	0,00
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κλ.π	0,00	0,00
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη	0,00	0,00
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	15.000,00	10.000,00
11. Μειώσεις λογαριασμών Εισπρακτέων	0,00	50.000,00
12. Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχτηκαν έναντι εσόδων επομένου/ων έτους/ων	0,00	0,00
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων	0,00	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	279.000,00	446.500,00
II. ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2008	ΧΡΗΣΗ 1/1 -31/12/ 2009
1.Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στη λήξη της ελεγχόμενης περιόδου (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	240.000,00	230.000,00
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης	1.500,00	3.000,00
3. Εισφορές σε Λογαριασμούς επιχείρησης/σεων		
4. Ποσά συμμετοχής στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων		
5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/επαγγελματικών)	85.000,00	25.000,00
6. Αγορές εμπορ/των, α', β' υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	80.000,00	90.000,00
7. Επαγγελματικές/επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως	30.000,00	20.000,00
8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων		

9. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες	1.510,00	2.150,00
10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	2.000,00	3.000,00
11. Ποσά για κάθε είδους Δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/οικογενειακές)	28.490,00	47.850,00
12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών		
13. Αυξήσεις λογαριασμών Εισπρακτέων	50.000,00	
14. Χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.		
15. Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους /ων		
16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων		
ΣΥΝΟΛΟ	518.500,00	421.000,00
ΙΙΙ. ΥΠΟΛΟΙΠΟ	ΧΡΗΣΗ	ΧΡΗΣΗ
	1/1- 31/12/2008	1/1 -31/12/ 2009
Σύνολο διαθεσίμων εσόδων/κεφαλαίων	279.000,00	446.500,00
Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν	518.500,00	421.000,00
Υπόλοιπο	-239.500,00	25.500,00

Η αρνητική διαφορά που προκύπτει μεταξύ στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και της στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων/ Εσόδων» στη χρήση 2008, θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη, και εφόσον δεν αιτιολογηθεί από τον φορολογούμενο υπόκειται σε φορολόγηση.

Β) Εφαρμόζοντας την τεχνική της καθαρής θέσης προκύπτουν τα ακόλουθα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΞΟΔΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ		
ΧΡΗΣΗ	1/1- 31/12/2008	1/1 31/12/2009
Ασφάλεια ακίνητης περιουσίας		
Ασφάλεια αυτοκινήτου		
Ασφάλεια ζωής	1.150,00	1.400,00
Ασφάλειες υγείας κ.λ.π.	360,00	750,00
Διατροφή		
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ,φροντιστηρίων	3.600,00	5.600,00
Δωρεές - Χορηγίες		
Επισκευές και συντήριση ιδιοκτησίας	1.500,00	3.000,00
Ιατρικά , φαρμακευτικά προϊόντα , νοσοκομειακές δαπάνες	350,00	2.600,00
Καταβολές μισθωμάτων	3.200,00	5.600,00
Λοιπά έξοδα	2.240,00	4.200,00
Μισθοί οικιακού προσωπικού		7.000,00
Πρόστιμα		
Συνδρομές σε λέσχες		
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ταμεία Ασφάλισης	3.800,00	4.200,00
Τηλέφωνα & ταχυδρομικά τέλη	600,00	750,00

Τραπεζικά Έξοδα -πιστωτικές κάρτες	7.200,00	8.400,00
Υπηρεσίες κοινής ωφελείας	6.000,00	6.500,00
Εισφορές κ.λπ.	2.000,00	3.000,00
Σύνολα	32.000,00	53.000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ			
Ελεγχόμενες χρήσεις	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ: ΧΡΗΣΗ 2007	ΧΡΗΣΗ 2008	ΧΡΗΣΗ 2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/ οικογενειακά/Επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσία (κόστος)	220.000,00	240.000,00	265.000,00
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός	10.000,00	15.000,00	15.000,00
Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας >5000 €			
Κοσμήματα κ.λπ. Τιμαλή >5000 €			
Απαιτήσεις διάφορες		50.000,00	
Μηχανοκίνητα Οχήματα- Σκάφη-Αεροσκάφη κ.λπ.			
Μετρητά διαθέσιμα	4.000,00	1.500,00	3.000,00
Καταθέσεις σε χρηματ/κά ιδρύματα	40.000,00	240.000,00	230.000,00
Μετοχές, λοιποί τίτλοι			
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης	45.000,00	35.000,00	50.000,00
Διάφοροι λογ/σμοί-λοιπά περιουσιακά στοιχεία			
Σύνολο Ενεργητικού	319.000,00	581.500,00	563.000,00
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές / οικογενειακές / επαγγελματικές)			
Δάνεια προσωπικά/οικογενειακά			
Δάνεια επαγγελματικά (ατομική επιχ/ση)			
Γραμμάτια			
Πιστωτές διάφοροι		15.000,00	25.000,00
Διάφορες υποχρεώσεις(αποσβέσεις κ.λπ)			
Σύνολο Υποχρεώσεων	0,00	15.000,00	25.000,00
Καθαρή Θέση	319.000,00	566.500,00	538.000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ			
ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ		ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2008	ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2009
	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΛΗΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	566.500,00	538.000,00
μείον	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	319.000,00	566.500,00
	ΑΥΞΗΣΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ ΕΤΟΥΣ	247.500,00	-28.500,00

μείον	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ ΜΕ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΕΥ ΑΝΤΑΛΛΑΤΟΣ		
	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ	247.500,00	-28.500,00
πλέον	ΜΗ ΕΚΠΗΤΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (επιταγές και μετρητά)		
	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	32.000,00	53.000,00
	ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ/ΑΓΟΡΕΣ		
	ΖΗΜΙΑ ΑΠΟ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	279.500,00	24.500,00
μείον	ΛΟΙΠΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ		
	ΕΣΟΔΑ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ		
	ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓ/ΝΕΣ ή ΦΟΡ/ΝΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΣΟΔΩΝ(ΔΩΡΕΕΣ, ΚΕΡΔΗ ΑΠΟ ΠΩΛΗΣΗ ΠΑΓΙΩΝ, ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ Κ.ΛΠ.)	10.000,00	
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	10.000,00	0,00
	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΒΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (Α)	269.500,00	24.500,00
μείον	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ (Β)	30.000,00	50.000,00
	ΔΙΑΦΟΡΑ (Α) - (Β)	239.500,00	-25.500,00

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα καθαρής θέσης, το προσδιοριζόμενο εισόδημα βάσει της μεθόδου στη χρήση 2008, είναι μεγαλύτερο από το εισόδημα που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο. Η διαφορά που προκύπτει θεωρείται μη δηλωθέν εισόδημα, και εφόσον δεν αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

Γ) Εφαρμόζοντας την τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών με μετρητά προκύπτουν τα ακόλουθα:

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ		ΧΡΗΣΗ 2008	ΧΡΗΣΗ 2009
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (ελεγχόμενης περιόδου)	200.000,00	0,00
μείον	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ	70.000,00	0,00
μείον	ΠΟΣΑ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ		
μείον	ΣΥΜΨΗΦΙΣΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ		

<i>μείον</i>	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΛΠ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΚΑΘΑΡΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ		
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	130.000,00	0,00
<i>πλέον</i>	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	15.000,00	10.000,00
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΩΝ Ή ΒΟΗΘ. ΥΛΩΝ Κ.ΛΠ. ΕΙΔΩΝ (μετρητοίς)	80.000,00	90.000,00
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	30.000,00	50.000,00
<i>πλέον</i>	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΕΣ ΦΟΡΟΙ, ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ	2.000,00	3.000,00
<i>πλέον</i>	ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΧΡΕΩΝ με μετρητά		
<i>πλέον</i>	ΑΥΞΗΣΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	-2.500,00	1.500,00
<i>πλέον</i>	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ σε μετρητά		
<i>πλέον</i>			
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	254.500,00	154.500,00
<i>μείον</i>	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (π.χ. δάνεια, δωρεές επιστροφές φόρων κ.λπ.)		
<i>μείον</i>	ΑΥΞΗΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ		
<i>πλέον</i>	ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ		
<i>πλέον</i>	ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΑΡΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με πίστωση)	50.000,00	
<i>μείον</i>	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με πίστωση)		50.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (Α)	304.500,00	104.500,00
	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β1)	150.000,00	145.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β2) πλην της ελεγχόμενης δραστηριότητας		
	ΔΙΑΦΟΡΑ (Α)-(Β1)-(Β2)	154.500,00	-40.500,00

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών με μετρητά, το προσδιοριζόμενο εισόδημα βάσει της μεθόδου στη χρήση 2008, είναι μεγαλύτερο

από το εισόδημα που δηλώθηκε από τον φορολογούμενο. Η διαφορά που προκύπτει θεωρείται μη δηλωθέν εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

Συνοψίζοντας, βλέπουμε ότι και στα πέντε παραδείγματα εφαρμογής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου που χρησιμοποιήθηκαν αναλόγως την περίπτωση, προέκυψαν με σαφήνεια διαφορές μεταξύ δηλωθέντων και πραγματικών εισοδημάτων. Χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια, ότι θα προκύψουν διαφορές σε όλες τις περιπτώσεις που θα εφαρμοστούν οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Πάντως αν κρίνει κανείς από τα στοιχεία που παρατέθηκαν σε προηγούμενα κεφάλαια όσον αφορά το ύψος των εισοδημάτων που δηλώνουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες και όσοι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι στην πλειονότητα αυτών, θα προκύψουν μεγάλες διαφορές μεταξύ πραγματικών και δηλωθέντων εισοδημάτων.

Κεφάλαιο 4^ο: Επισκόπηση ερευνών

4.1 Επισκόπηση ερευνών

Σε παγκόσμιο επίπεδο υπάρχει επαρκής βιβλιογραφία τόσο για τη φοροδιαφυγή όσο και για τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Ο Γεωργακόπουλος (2012), αναφέρει πως φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου.

Οι Drogalas et al. (2018), διερεύνησαν την φορολογική ηθική των επιχειρήσεων και σε τι βαθμό επηρεάζει την φοροδιαφυγή.

Ο Φινοκαλιώτης (2020) επίσης ορίζει την φοροδιαφυγή ως το σύνολο των παράνομων ενεργειών των φορολογουμένων, που αποβλέπουν στην μείωση ή και στην πλήρη αποφυγή της φορολογικής υποχρέωσης συμπληρώνοντας πως η φοροδιαφυγή είναι τεράστιο οικονομικό πρόβλημα το οποίο είναι τόσο παλιό όσο και φόρος.

Αρχικά με τις τρεις μεθόδους, της καθαρής θέσης, των δαπανών και των τραπεζικών καταθέσεων, που επιτρέπουν την απόδειξη του μη δηλωθέντος εισοδήματος με σχετικά λίγα αποδεικτικά στοιχεία ασχολήθηκε ο Duke (1966). Καθεμία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα από τα βιβλία και στοιχεία του φορολογουμένου. Η ουσία της κάθε τεχνικής είναι να ανακατασκευάσει ορισμένες μεταβολές της οικονομικής κατάστασης του φορολογούμενου, που σημαίνει ότι είχε περισσότερο φορολογητέο εισόδημα από αυτό που δήλωσε. Σε κάθε υπόθεση μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιαδήποτε από τις προαναφερθείσες τρεις μεθόδους, ή μπορεί να χρησιμοποιηθούν δύο ή τρεις ταυτόχρονα, ή συνδυασμός τμημάτων των μεθόδων αυτών.

Αργότερα, σύμφωνα με τον Thuronyi (1996), αν ο φορολογούμενος δεν έχει καταθέσει φορολογική δήλωση ή αν έχει υποτιμήσει αισθητά το εισόδημα του και αν δεν μπορούν να ανιχνευτούν οι συναλλαγές που παράγουν αυτό το εισόδημα, οι φορολογικές αρχές έχουν συνήθως την εξουσία να υπολογίσουν το εισόδημα κατά την καλύτερή τους κρίση. Αυτό μπορεί να σημαίνει τη χρήση μιας μεθόδου όπως της καθαρής θέσης, ή των τραπεζικών καταθέσεων, ή κάποια άλλη μέθοδος που βασίζεται σε γεγονότα για την εν λόγω υπόθεση. Εφόσον η αξιολόγηση βασίζεται σε λογικά γεγονότα, θα είναι αποδεκτή, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του φορολογούμενου να προσκομίσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για το εισόδημα του.

Τέσσερα χρόνια αργότερα ο Wise (2000), ασχολήθηκε σε μελέτη του με τις έμμεσες μεθόδους προσδιορισμού του μη δηλωθέντος εισοδήματος στις ΗΠΑ και τον Καναδά στα πλαίσια αντιμετώπισης των φαινομένων της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Υποστηρίζει ότι πέντε κύριες έμμεσες μέθοδοι (η καθαρή θέση του φορολογούμενου, οι δαπάνες του, το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων, η αρχή των αναλογιών και η σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών) αποδείξεως του αδήλωτου εισοδήματος χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες αρχές στην πράξη. Για να αποδείξουν οι αρχές ότι ένα σημαντικό ποσό πρόσθετου φόρου οφείλεται και ότι υπήρξε μια ηθελημένη προσπάθεια αποφυγής, το ορθό φορολογητέο εισόδημα πρέπει να προσδιοριστεί με βάση τις μεθόδους αυτές, που παρουσιάζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και χρησιμοποιούνται ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση.

Εν συνεχεία, ο Makedonskiy (2005), αναφέρει ότι τα φορολογικά συστήματα πολλών χωρών υπολογίζουν τους φόρους με βάση τις οικονομικές καταστάσεις ή με τη χρήση έμμεσων μεθόδων οι οποίες εφαρμόζονται στις περιπτώσεις όπου το πραγματικό εισόδημα δεν μπορεί να προσδιοριστεί λόγω έλλειψης οικονομικών καταστάσεων του φορολογουμένου ή λόγω ανεπαρκών στοιχείων. Οι όροι εφαρμογής των έμμεσων μεθόδων για τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογουμένων ρυθμίζονται σε κάθε χώρα από την εθνική φορολογική νομοθεσία της. Αυτές οι μέθοδοι χρησιμοποιούνται κυρίως για την ανίχνευση ύπαρξης υποεκτίμησης των φορολογικών υποχρεώσεων και αποτελούν ένα ισχυρό αποτρεπτικό μέσο της φοροαποφυγής.

Ένα χρόνο μετά, σε μελέτη του ο OECD (2006) παρουσίασε τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη σε δέκα επιλεγμένες χώρες (Αυστραλία, Αυστρία, Δανία, Φινλανδία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Νέα Ζηλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ) σχετικά με τη χρήση των έμμεσων μεθόδων μέτρησης του εισοδήματος, με ιδιαίτερη έμφαση σε μέτρα που έχουν ληφθεί για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας τους, περιγράφοντας παράλληλα καθεμία από τις συνήθεις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στην πράξη, το πότε κάθε μέθοδος θα πρέπει να εφαρμόζεται και την νομοθετική υποστήριξη για τη χρήση τους.

Ακολούθως, ο Biber (2010) υποστήριξε πως ο εντοπισμός και η αποτροπή της μη φορολογικής συμμόρφωσης χρειάζεται κάτι περισσότερο από μια απλή εξέταση των βιβλίων και στοιχείων του φορολογούμενου και απαιτεί μια ανάλυση των οικονομικών στοιχείων και υποθέσεων του, με σκοπό τη σωστή εκτίμηση των φορολογικών του υποχρεώσεων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση είτε άμεσων είτε έμμεσων μεθόδων ελέγχου. Οι έμμεσες μέθοδοι περιλαμβάνουν τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων μέσω μιας ανάλυσης των οικονομικών του φορολογούμενου, χρησιμοποιώντας πληροφορίες από διάφορες πηγές πέραν

της δήλωσής του και των επίσημων βιβλίων και στοιχείων του. Οι εκτιμήσεις βασίζονται συχνά σε έμμεσες ενδείξεις, παρέχοντας μια εκτίμηση της πραγματικής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου. Οι έμμεσες μέθοδοι έχουν αναπτυχθεί για να βοηθήσουν τους ελεγκτές στον αντικειμενικό προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων όταν τα βιβλία και στοιχεία είτε δεν είναι διαθέσιμα ή δεν αντικατοπτρίζουν επαρκώς την οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου, συμβάλλοντας σημαντικά στην εκτίμηση του κινδύνου και τον έλεγχο της ακρίβειας των ισχυρισμών του.

Εν συνεχεία, ο Townsend (2011), αναφέρει ότι τόσο στις ποινικές όσο και στις αστικές υποθέσεις η κυβέρνηση στις Η.Π.Α. μπορεί να χρησιμοποιεί έμμεσες μεθόδους απόδειξης της πραγματικής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου, όταν με τη χρήση άμεσων μεθόδων δεν είναι σε θέση να συγκεντρώσει επαρκή και ικανοποιητικά στοιχεία. Οι έμμεσες μέθοδοι ανακατασκευάζουν ουσιαστικά την φορολογική εικόνα του φορολογούμενου και βασίζονται στη λογική ότι τα πραγματικά γεγονότα μπορούν να αποδείξουν ότι υπάρχει οφειλόμενος φόρος.

Επίσης ο Rettig (2014), υποστήριξε ότι η νομοθεσία επιτρέπει τη χρήση έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού του εισοδήματος προκειμένου να καθοριστεί εάν ο φορολογούμενος έχει δηλώσει με ακρίβεια το συνολικό φορολογητέο εισόδημα που έλαβε. Η έμμεση μέθοδος δεν χρειάζεται να είναι ακριβής, αλλά πρέπει να είναι εύλογη, βάσει των υφιστάμενων περιστάσεων και γεγονότων. Οι κυριότερες έμμεσες μέθοδοι περιλαμβάνουν την αρχή των αναλογιών, την ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου, την καθαρή θέση αυτού, το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων και τις δαπάνες σε μετρητά. Ωστόσο, ο φορολογικός ελεγκτής οφείλει πρώτα να δημιουργήσει μια λογική ένδειξη ότι υπάρχει μια πιθανότητα αδήλωτου εισοδήματος και στη συνέχεια να ζητήσει μια εξήγηση της απόκλισης από τον φορολογούμενο.

Ένα χρόνο μετά η Coenen (2015), αναφέρει ότι πιθανώς, η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη μέθοδος της απόδειξης εισοδήματος ενός ατόμου είναι η «ανάλυση του τρόπου ζωής του» και εφαρμόζεται τόσο από κυβερνητικούς φορείς όσο και από συνηγόρους υπεράσπισης για την απόδειξη ή διάψευση της ύπαρξης εισοδήματος, νόμιμου ή παράνομου, δηλωθέντος ή αδήλωτου. Η μέθοδος αυτή, αναφέρεται επίσης και ως «μέθοδος των δαπανών» επειδή υποδηλώνει την ανάλυση των μοντέλων δαπανών ενός ατόμου σε σχέση με τις γνωστές πηγές κεφαλαίων. Η ανάλυση του τρόπου ζωής επιχειρεί να ποσοτικοποιήσει τα έξοδα διαβίωσης ενός ατόμου και να συγκρίνει αυτές τις δαπάνες με τις γνωστές πηγές εισοδήματος. Οποιαδήποτε διαφορά προκύψει μπορεί να αποδοθεί σε κρυφό εισόδημα. Υποστηρίζει ότι υπάρχουν διάφορες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό των μη δηλωθέντων εισοδημάτων και

αναγνωρίζονται από τα αρμόδια δικαστήρια ως έγκυρες μέθοδοι υπολογισμού των εισοδημάτων. Οι φορολογικές υπηρεσίες χρησιμοποιούν συχνά έμμεσες μεθόδους υπολογισμού του φορολογητέου εισοδήματος, συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου των τραπεζικών καταθέσεων και της μεθόδου της καθαρής θέσης του φορολογουμένου.

Λίγο αργότερα η Αμερικανική Φορολογική Υπηρεσία – IRS (2016), κατονομάζει και αναλύει τις πέντε βασικές επίσημες μεθόδους ανακατασκευής του εισοδήματος, οι οποίες είναι η τεχνική ανάλυσης ρευστότητας, η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά, η τεχνική της αρχής των αναλογιών, η τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών και η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου.

Όσον αφορά την ελληνική βιβλιογραφία, στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου αναφέρθηκε αρχικά ο Λιόλιος (2014), σύμφωνα με τον οποίο, σε πολλές ερμηνείες που αφορούν οικονομικά εγκλήματα, τα βιβλία και στοιχεία ενός υποκειμένου δεν διατίθενται στους ερμηνευτές. Επομένως, θα πρέπει να γίνει κάποια έμμεση προσέγγιση χρησιμοποιώντας τις μεθόδους των δαπανών, της καθαρής θέσης, και των τραπεζικών καταθέσεων. Αν και αυτές οι μέθοδοι θεωρούνται συμπερασματικές αποδείξεις εισοδήματος (προκύπτουν δηλαδή συμπερασματικά από άλλα στοιχεία), τα δικαστήρια (στις ΗΠΑ) έχουν εγκρίνει τη χρησιμοποίησή τους στον καθορισμό εισοδήματος για αστικές και ποινικές υποθέσεις, βασιζόμενα στη θεωρία ότι η απόδειξη ύπαρξης κεφαλαίων και περιουσιακών στοιχείων χωρίς δικαιολογητικά στα χέρια του υποκειμένου μπορούν να στοιχειοθετήσουν μια κατ' αρχήν απόδειξη για ελλιπή δήλωση εισοδήματος.

Ένα χρόνο μετά, ο Μελάς (2015), αναφέρει ότι η όλη διαδικασία των έμμεσων μεθόδων ελέγχου δεν αποτελεί τίποτε άλλο από έλεγχο περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) του φορολογουμένου σε προσωπικό επίπεδο, με την αναζήτηση τυχόν ετήσιων αυξήσεων των περιουσιακών στοιχείων του (πάγια περιουσιακά στοιχεία, τραπεζικές καταθέσεις κλπ.) από μη εμφανείς πηγές. Αναφέρει ότι η όλη μεθοδολογία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου στηρίζεται σε αντίστοιχη που χρησιμοποιεί η Αμερικανική Φορολογική Υπηρεσία (I.R.S.). Η όλη διαδικασία με βάση τον ελληνικό νόμο κινείται στο πλαίσιο του άσπρου – μαύρου, αν δηλαδή ο ελεγχόμενος δεν μπορεί να αποδείξει άμεσα τη νόμιμη πηγή ενός εισοδήματος τότε αυτό θεωρείται ότι αποκτήθηκε από μη προσδιορισμένη (εμφανή) πηγή (κατά πάσα πιθανότητα παράνομη) και φορολογείται.

Εν συνεχεία, ο Μπάρμπας (2016) αναφέρει ότι η φορολόγηση της επαύξησης περιουσίας είναι σύμφωνη με την αρχή της νομιμότητας του φόρου (άρθρο 78 παρ.1 και 4 του

Συντάγματος). Με τις αποφάσεις 2184/1986 και 588/1980, το ΣτΕ έκρινε ότι η φορολόγηση της επαύξησης περιουσίας, ακόμη και αν δεν προκύπτει με σαφήνεια η προέλευσή της, δεν είναι αντισυνταγματική, με την προϋπόθεση ότι κατονομάζεται ως εισόδημα από τον νομοθέτη. Ο ίδιος σημειώνει επίσης ότι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4174/2013, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποσκοπούν κυρίως στην αντιμετώπιση της καταχρηστικής φοροαποφυγής, προκειμένου, σύμφωνα με τη ρητή διατύπωση του νομοθέτη, να μη καταλύεται από τους φορολογούμενους το πνεύμα της φορολογικής νομοθεσίας. Επισημαίνει ωστόσο ότι ο προσδιορισμός (με τη χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου) των λοιπών φορολογιών βάσει των προσδιοριζόμενων ακαθαρίστων εσόδων μίας φορολογίας, π.χ. φόρου εισοδήματος, αναμένεται να δημιουργήσει σοβαρά νομικά προβλήματα, ενόψει της πάγιας νομολογίας του ΣτΕ, η οποία απαιτεί αυτοτελή έλεγχο σε σχέση με τον προσδιορισμό των ακαθαρίστων εσόδων για τον Φ.Π.Α., σε σχέση με εκείνο του Φόρου Εισοδήματος. Δεδομένου, λοιπόν, ότι βρίσκεται στη διάθεση των φορολογικών αρχών ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών από διάφορες πηγές (π.χ. τράπεζες, χρηματιστήριο-αποθετήριο τίτλων, ΔΕΚΟ κ.λπ.), οι ελεγκτικές αρχές μπορούν να εξάγουν ασφαλέστερα συμπεράσματα και να προσδιορίσουν τη φορολογητέα ύλη του ελεγχόμενου, την οποία ο ελεγχόμενος πιθανόν να απέκρυψε έως τότε από τις φορολογικές αρχές.

Από τις παραπάνω μελέτες και έρευνες προκύπτει ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου ως εργαλείο για τον εντοπισμό των αδήλωτων εισοδημάτων, είναι αποτελεσματικές όταν οι παραδοσιακές μέθοδοι ελέγχου δεν επαρκούν. Με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου αναλύεται και ανακατασκευάζεται η φορολογική εικόνα του ελεγχόμενου ώστε να εντοπιστούν και να φορολογηθούν εισοδήματα που δεν έχουν δηλωθεί.

Κεφάλαιο 5^ο: Μεθοδολογία έρευνας

5.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό να καταγράψει τις απόψεις των ατόμων για την φοροδιαφυγή και την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου ως τρόπο αντιμετώπισης της.

Για τις ανάγκες της έρευνας δημιουργήθηκε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, μέσω της εφαρμογής google forms. Η έρευνα απευθυνόταν σε υπαλλήλους φορολογικών υπηρεσιών και σε φοροτεχνικούς και πραγματοποιήθηκε σε πανελλαδικό επίπεδο μέσω της ανάρτησης του ερωτηματολογίου στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης facebook και πιο συγκεκριμένα στους λογαριασμούς "Φορολογικό forum ΣΑΣ" και "Taxheaven".

Στις απαραίτητες προσωπικές πληροφορίες πριν από την παράθεση των ερευνητικών ερωτήσεων ο συμμετέχων ερωτάται για το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης του και την επαγγελματική του ιδιότητα (αν είναι υπάλληλος φορολογικής υπηρεσίας ή φοροτεχνικός).

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, που είναι τα εξής:

- Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων τη φοροδιαφυγή;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει η επιχειρηματική ηθική τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία φορολογικής συνείδησης θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου επηρεάζει τη φοροδιαφυγή;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θα μειώσει τη φοροδιαφυγή;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή;

- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων, θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι βοηθά η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων το φαινόμενο της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι ελαφριές ποινές συμβάλλουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους, τους ωθεί στην φοροδιαφυγή;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλουν σημαντικά στην μείωση των φορολογικών συντελεστών;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών;

5.2 Ερευνητική μέθοδος

Η στατιστική μέθοδος που επιλέχθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας είναι η ποσοτική έρευνα. Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιήθηκε γιατί θεωρείται η πιο αντικειμενική μορφή έρευνας, αφού διεξάγεται κάτω από ελεγχόμενες συνθήκες. Στην ποσοτική έρευνα ο ερευνητής κάνει αντικειμενική συλλογή των δεδομένων, στη συνέχεια τα μετατρέπει σε αριθμητικά ή στατιστικά στοιχεία και στη συνέχεια με συγκεκριμένες στατιστικές διαδικασίες εξηγούνται τα υπό μελέτη φαινόμενα.

Για να ξεκινήσει η ποσοτική έρευνα θα πρέπει να υπάρχει ένα κύριο ερώτημα, με βάση το οποίο θα τεθούν οι στόχοι και οι σκοποί της έρευνας. Το επόμενο βήμα που πρέπει να γίνει είναι το ερωτηματολόγιο. Είναι πολύ σημαντικός ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου με τον κατάλληλο τρόπο. Στην ποσοτική έρευνα καθορίζεται από την αρχή σε ποιους θα απευθύνεται το ερωτηματολόγιο και τι είδους ανάλυση θα πραγματοποιηθεί.

5.3 Ερευνητικό εργαλείο

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα όπως προαναφέρθηκε και πριν είναι το ερωτηματολόγιο και περιλαμβάνει ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις της κλίμακας Likert. Η έρευνα με τη βοήθεια του ερωτηματολογίου προτιμάται γιατί οι ερευνητές μπορούν να λάβουν μεγάλο αριθμό απαντήσεων σε μικρό χρονικό διάστημα.

Οι απαντήσεις μπορούν κατευθείαν να εισάγονται στον υπολογιστή, ειδάλλως θα πρέπει να γίνει επεξεργασία των δεδομένων η οποία περιλαμβάνει την προετοιμασία και μεταφορά αυτών για ανάλυση. Τα ποσοτικά δεδομένα ταξινομούνται και κωδικοποιούνται.

Η σχεδίαση του παρόντος ερωτηματολογίου και επιλογή των ερωτήσεων στηρίχθηκε στη βιβλιογραφική μελέτη που πραγματοποιήθηκε στη θεωρία της εργασίας αυτής. Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε στα πρώτα κεφάλαια, δημιουργήθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας και κατ' επέκταση και το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες, στις προσωπικές ερωτήσεις, στις ερωτήσεις που αφορούν τη φοροδιαφυγή και στις ερωτήσεις που αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου.

Για να διεξαχθεί η έρευνα και η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων χρειάστηκαν δεκαπέντε ημέρες και πιο συγκεκριμένα το χρονικό διάστημα από 01/02/2021 έως 15/02/2021. Η διάρκεια που χρειάστηκε για να συμπληρωθεί το κάθε ένα από τα ερωτηματολόγια ήταν περίπου 5 με 10 λεπτά. Η συλλογή όλων των ερωτηματολογίων καθώς και η ανάλυσή τους στο

πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας διήρκησε δύο εβδομάδες. Συμπληρώθηκαν και αναλύθηκαν συνολικά 204 ερωτηματολόγια.

Στη συνέχεια, προέκυψαν οι πίνακες και τα διαγράμματα τα οποία παρατίθενται στο παρακάτω κεφάλαιο και σχολιάζονται για την άμεση κατανόηση μέσω αριθμητικών δεδομένων των όσων προέκυψαν από την έρευνα.

Κεφάλαιο 6^ο: Αποτελέσματα έρευνας

6.1 Προσωπικές ερωτήσεις

Αρχικά εξετάζουμε το φύλλο των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα φαίνονται στο παρακάτω πίνακα 11:

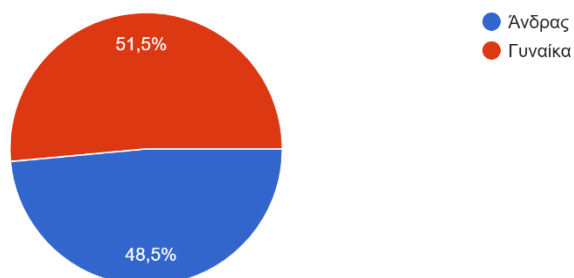
Πίνακας 11: Φύλο

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Άνδρας	99	48,5%
Γυναίκα	105	51,5%

Παρατηρούμε ότι από το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, υπερτερούν ελαφρά οι γυναίκες με ποσοστό 51,50%. Τα αποτελέσματα φαίνονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 5

1. Φύλο:
204 απαντήσεις

Ακολουθεί η ηλικία των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα τα βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα 12:

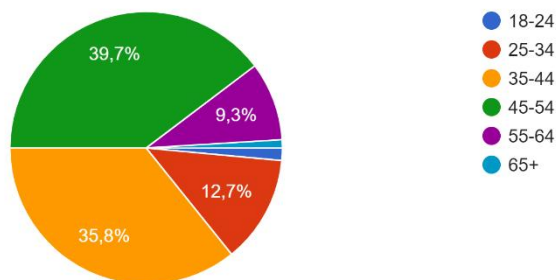
Πίνακας 12: Ηλικία

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
18-24	3	1,5%
25-34	26	12,7%
35-44	73	35,8%
45-54	81	39,7%
55-64	19	9,3%
65+	2	1%

Παρατηρούμε ότι από το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 75,5% ανήκει στην παραγωγική ηλικία των 35 έως 54 ετών. Τα αποτελέσματα φαίνονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 6

2. Ηλικία:
204 απαντήσεις

Στη συνέχεια ακολουθεί ερώτηση σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων. Τα αποτελέσματα τα βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα 13:

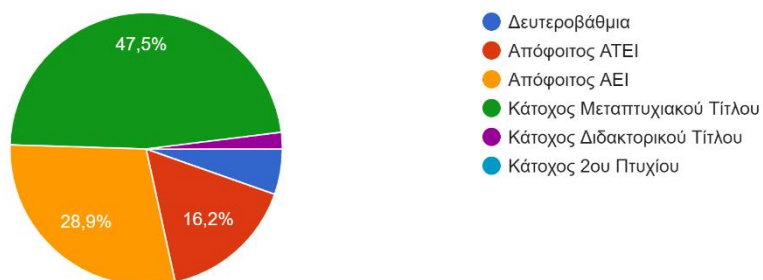
Πίνακας 13: Εκπαίδευση

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Δευτεροβάθμια	11	5,4%
Απόφοιτος ΑΤΕΙ	33	16,2%
Απόφοιτος ΑΕΙ	59	28,9%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου	97	47,5%
Κάτοχος Διδακτορικού Τίτλου	4	2%
Κάτοχος 2 ^{ου} Πτυχίου	0	0%

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι το 94,6% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο, είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το 47,5% είναι και κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και το 2% είναι κάτοχοι διδακτορικού. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 7

3. Εκπαίδευση:
204 απαντήσεις

Στην τελευταία παράμετρο των προσωπικών ερωτήσεων εξετάζουμε το επάγγελμα. Τα αποτελέσματα τα βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα 14:

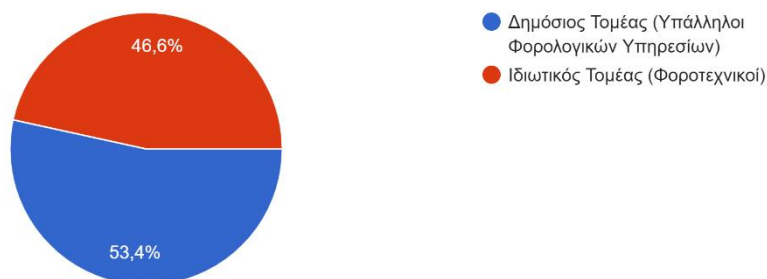
Πίνακας 14: Επάγγελμα

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Δημόσιος Τομέας (Υπάλληλοι Φορολογικών Υπηρεσιών)	109	53,4%
Ιδιωτικός Τομέας (Φοροτεχνικοί)	95	46,6%

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι από τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 53,4% εργάζεται στον δημόσιο τομέα σε φορολογική υπηρεσία ενώ ποσοστό 46,6% δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό τομέα ως φοροτεχνικοί. Τα ανωτέρω ποσοστά μας δείχνουν ότι επετεύχθη διασπορά και τα αποτελέσματα της έρευνας δεν αφορούν μόνο την πλευρά των ελεγκτών αλλά και την πλευρά των ελεγχόμενων, οι οποίοι εκπροσωπούνται από τους φοροτεχνικούς τους. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 8

4. Επάγγελμα:
204 απαντήσεις

6.2 Ερωτήσεις που αφορούν τη φοροδιαφυγή

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων τη φοροδιαφυγή;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 15:

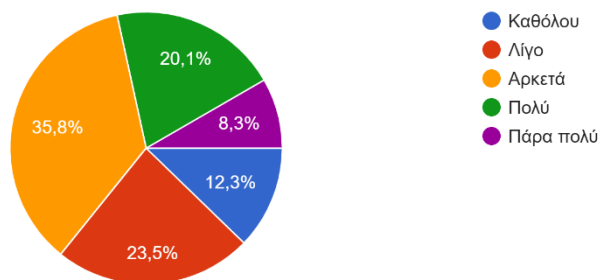
Πίνακας 15: Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων τη φοροδιαφυγή;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	25	12,3%
Λίγο	48	23,5%
Αρκετά	73	35,8%
Πολύ	41	20,1%
Πάρα Πολύ	17	8,3%

Το 50,9% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων επηρεάζει αρκετά έως πολύ τη φοροδιαφυγή, ενώ ποσοστό 35,8% αυτών πιστεύουν ότι την επηρεάζει λίγο έως καθόλου και ποσοστό 8,3% πιστεύουν ότι την επηρεάζει πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 9

5. Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων τη φοροδιαφυγή;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει η επιχειρηματική ηθική τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 16:

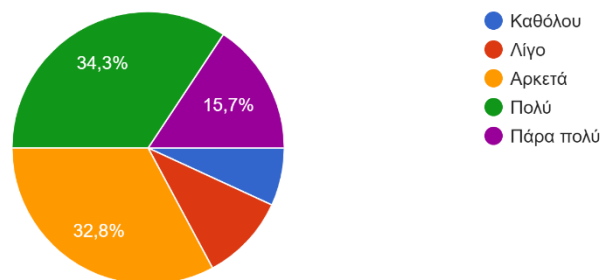
Πίνακας 16: Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει η επιχειρηματική ηθική τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	14	6,9%
Λίγο	21	10,3%
Αρκετά	67	32,8%
Πολύ	70	34,3%
Πάρα Πολύ	32	15,7%

Το 50% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η επιχειρηματική ηθική των επιχειρήσεων επηρεάζει πολύ έως πάρα πολύ την φοροδιαφυγή, ενώ το 32,8% ότι την επηρεάζει αρκετά και το 17,2% ότι την επηρεάζει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 10

6. Κατά πόσο πιστεύετε ότι επηρεάζει η επιχειρηματική ηθική τη φοροδιαφυγή των επιχειρήσεων;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 17:

Πίνακας 17: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

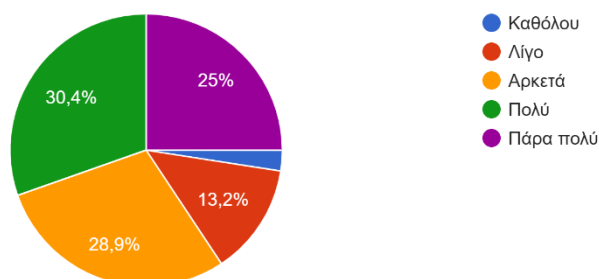
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	2,5%
Λίγο	27	13,2%
Αρκετά	59	28,9%
Πολύ	62	30,4%
Πάρα Πολύ	51	25%

Το 55,4% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας θα συντελέσει πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής, ενώ το 28,9% ότι θα συντελέσει αρκετά στη μείωση της φοροδιαφυγής και το 15,7% ότι θα συντελέσει λίγο έως καθόλου στη μείωση της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 11

7. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία φορολογικής συνείδησης θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 18:

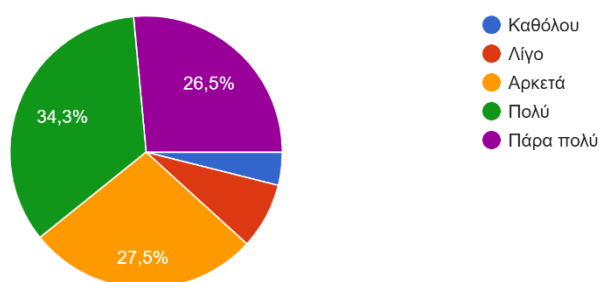
Πίνακας 18: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία φορολογικής συνείδησης θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	8	3,9%
Λίγο	16	7,8%
Αρκετά	56	27,5%
Πολύ	70	34,3%
Πάρα Πολύ	54	26,5%

Το 60,8% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η δημιουργία φορολογικής συνείδησης θα συντελέσει πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής, ενώ το 27,5% ότι θα συντελέσει αρκετά στη μείωση της φοροδιαφυγής και το 11,7% ότι θα συντελέσει λίγο έως καθόλου στη μείωση της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 12

8. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία φορολογικής συνείδησης θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 19:

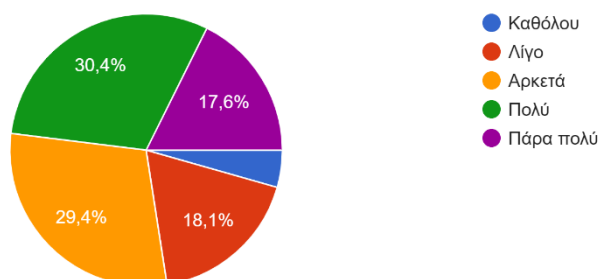
Πίνακας 19: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	9	4,4%
Λίγο	37	18,1%
Αρκετά	60	29,4%
Πολύ	62	30,4%
Πάρα Πολύ	36	17,6%

Το 48% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής, ενώ το 29,4% ότι θα συντελέσει αρκετά στη μείωση της φοροδιαφυγής και το 22,5% ότι θα συντελέσει λίγο έως καθόλου στη μείωση της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 13

9. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου επηρεάζει τη φοροδιαφυγή;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 20:

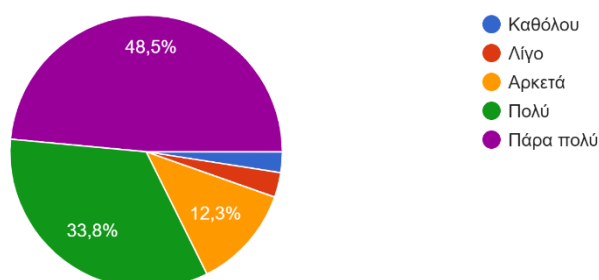
Πίνακας 20: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου επηρεάζει τη φοροδιαφυγή;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	2,5%
Λίγο	6	2,9%
Αρκετά	25	12,3%
Πολύ	69	33,8%
Πάρα Πολύ	99	48,5%

Το 82,3% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου επηρεάζει τη φοροδιαφυγή πολύ έως πάρα πολύ, ενώ το 12,3% ότι την επηρεάζει αρκετά και το 5,4% ότι την επηρεάζει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 14

10. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου επηρεάζει τη φοροδιαφυγή;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θα μειώσει τη φοροδιαφυγή;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 21:

Πίνακας 21: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θα μειώσει τη φοροδιαφυγή;

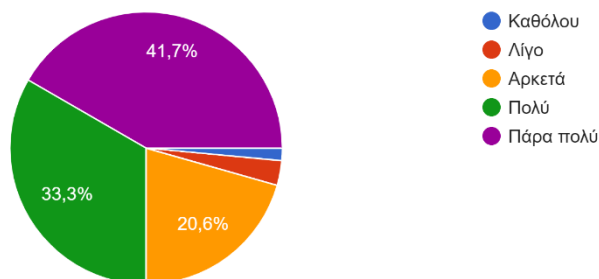
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	1,5%
Λίγο	6	2,9%
Αρκετά	42	20,6%
Πολύ	68	33,3%
Πάρα Πολύ	85	41,7%

Το 75% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θα μειώσει πολύ έως πάρα πολύ τη φοροδιαφυγή, ενώ το 20,6% ότι την θα την μειώσει αρκετά και το 4,4% ότι θα την μειώσει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 15

11. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος θα μειώσει τη φοροδιαφυγή;

204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 22:

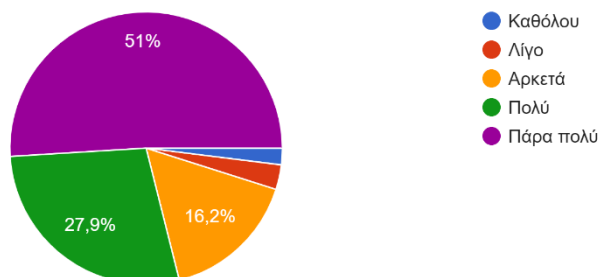
Πίνακας 22: Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	2%
Λίγο	6	2,9%
Αρκετά	33	16,2%
Πολύ	57	27,9%
Πάρα Πολύ	104	51%

Το 78,9% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης συμβάλλουν πολύ έως πάρα πολύ στη φοροδιαφυγή, ενώ το 16,2% ότι συμβάλλουν αρκετά στη φοροδιαφυγή και το 4,9% ότι συμβάλλουν λίγο έως καθόλου στη φοροδιαφυγή. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 16

12. Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι υψηλοί συντελεστές φορολόγησης συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων, θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 23:

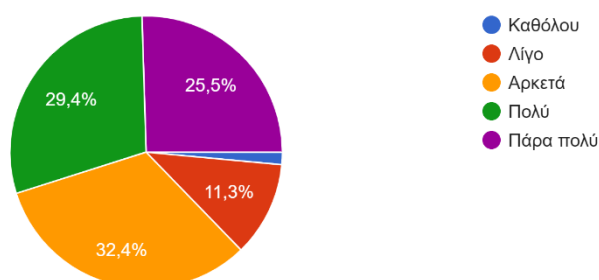
Πίνακας 23: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων, θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	3	1,5%
Λίγο	23	11,3%
Αρκετά	66	32,4%
Πολύ	60	29,4%
Πάρα Πολύ	52	25,5%

Το 54,9% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων θα συντελέσει πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής, ενώ το 32,4% ότι θα συντελέσει αρκετά στη μείωση της φοροδιαφυγής και το 13,8% ότι θα συντελέσει λίγο έως καθόλου στη μείωση της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 17

13. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων, θα συντελέσει στη μείωση της φοροδιαφυγής;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι βοηθά η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων το φαινόμενο της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα 24:

Πίνακας 24: Κατά πόσο πιστεύετε ότι βοηθά η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων το φαινόμενο της φοροδιαφυγής;

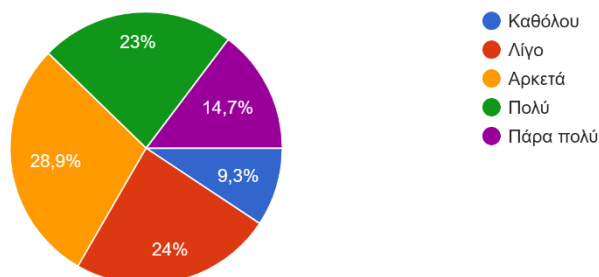
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	19	9,3%
Λίγο	59	24%
Αρκετά	49	28,9%
Πολύ	47	23%
Πάρα Πολύ	30	14,7%

Το 37,7% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων βοηθά πολύ έως πάρα πολύ το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ενώ το 28,9% ότι βοηθά αρκετά το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και το 33,3% ότι βοηθά λίγο έως καθόλου το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 18

14. Κατά πόσο πιστεύετε ότι βοηθά η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων το φαινόμενο της φοροδιαφυγής;

204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι ελαφριές ποινές συμβάλλουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 25:

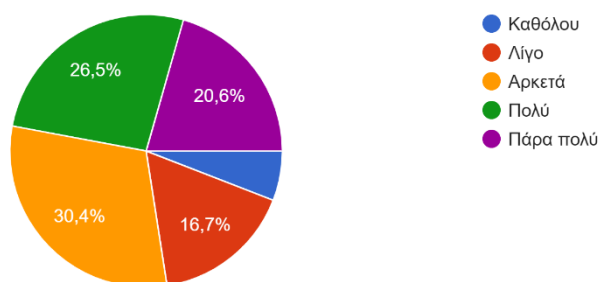
Πίνακας 25: Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι ελαφριές ποινές συμβάλλουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	12	5,9%
Λίγο	34	16,7%
Αρκετά	62	30,4%
Πολύ	54	26,5%
Πάρα Πολύ	42	20,6%

Το 47,1% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι οι ελαφριές ποινές συμβάλλουν πολύ έως πάρα πολύ το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, ενώ το 30,4% ότι βοηθά αρκετά το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και το 22,6% ότι βοηθά λίγο έως καθόλου το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 19

15. Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι ελαφριές ποινές συμβάλλουν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους, τους ωθεί στην φοροδιαφυγή;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 26:

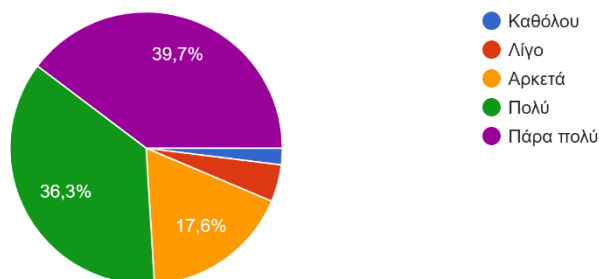
Πίνακας 26: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους, τους ωθεί στην φοροδιαφυγή;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	4	2%
Λίγο	9	4,4%
Αρκετά	36	17,6%
Πολύ	74	36,3%
Πάρα Πολύ	81	39,7%

Το 76% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους, τους ωθεί πολύ έως πάρα πολύ στην φοροδιαφυγή, ενώ το 17,6% ότι τους ωθεί αρκετά στη φοροδιαφυγή και το 6,4% ότι τους ωθεί λίγο έως καθόλου στη φοροδιαφυγή. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 20

16. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους, τους ωθεί στην φοροδιαφυγή;
204 απαντήσεις

6.3 Ερωτήσεις που αφορούν τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 28:

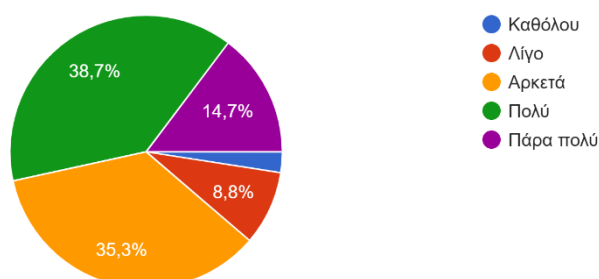
Πίνακας 28: Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	2,5%
Λίγο	18	8,8%
Αρκετά	72	35,3%
Πολύ	79	38,7%
Πάρα Πολύ	30	14,7%

Το 53,4% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν πολύ έως πάρα πολύ ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, ενώ το 35,3% το πιστεύει πως αποτελεί αρκετά και το 11,3% το πιστεύει πως αποτελεί λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 21

17. Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 29:

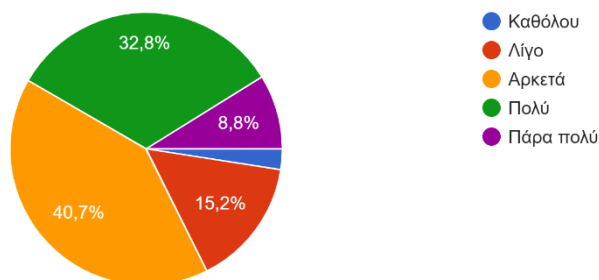
Πίνακας 29: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	2,5%
Λίγο	31	15,2%
Αρκετά	83	4,7%
Πολύ	67	32,8%
Πάρα Πολύ	18	8,8%

Το 41,6% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν πολύ έως πάρα πολύ ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής, ενώ το 17,7% το πιστεύει λίγο έως καθόλου και το 4,7% το πιστεύει αρκετά. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 22

18. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πάταξη της φοροδιαφυγής;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 30:

Πίνακας 30: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση;

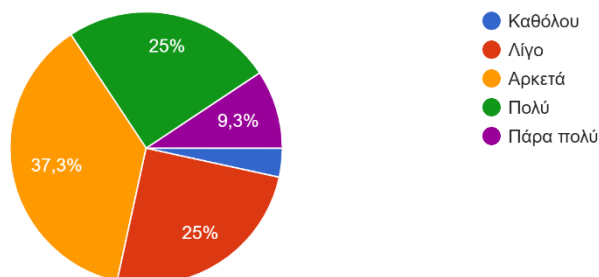
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	7	3,4%
Λίγο	51	25%
Αρκετά	76	37,3%
Πολύ	51	25%
Πάρα Πολύ	19	9,3%

Το 37,3% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν αρκετά ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση, ενώ το 34,3% ότι θα συμβάλλει πολύ έως πάρα πολύ και το 28,4% ότι θα συμβάλλει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 23

19. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση;

204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 31:

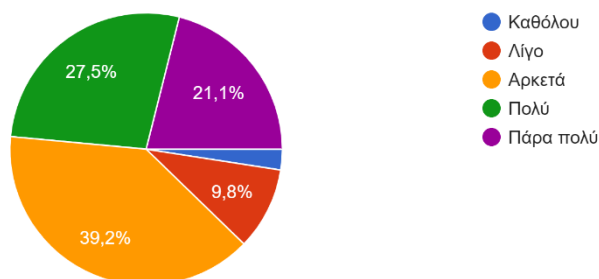
Πίνακας 2: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	5	2,5%
Λίγο	20	9,8%
Αρκετά	80	39,2%
Πολύ	56	27,5%
Πάρα Πολύ	43	21,1%

Το 48,6% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν πολύ έως πάρα πολύ ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν, ενώ το 39,2% ότι θα συμβάλλει αρκετά και το 12,3% ότι θα συμβάλλει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 24

20. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 32:

Πίνακας 32: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού;

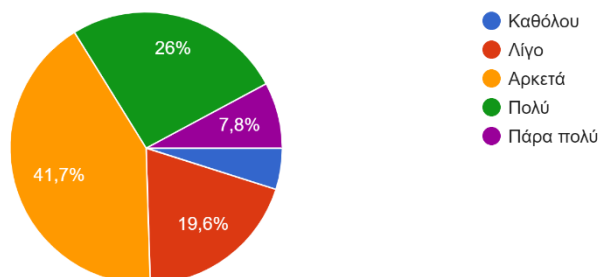
ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	10	4,9%
Λίγο	40	19,6%
Αρκετά	85	41,7%
Πολύ	53	26%
Πάρα Πολύ	16	7,8%

Το 41,7% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν αρκετά ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, ενώ το 33,8% ότι θα συμβάλλει πολύ έως πάρα πολύ και το 24,5% ότι θα συμβάλλει λίγο έως καθόλου. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 25

21. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού;

204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλουν σημαντικά στην μείωση των φορολογικών συντελεστών;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 33:

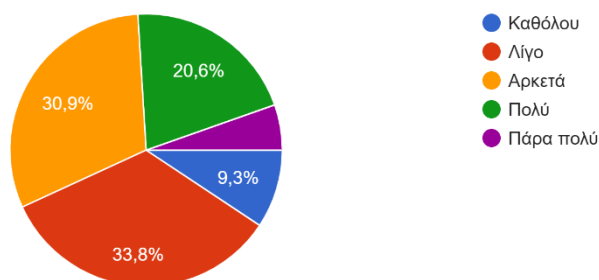
Πίνακας 33: Κατά πόσο πιστεύετε ότι τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλουν σημαντικά στην μείωση των φορολογικών συντελεστών;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	19	9,3%
Λίγο	69	33,8%
Αρκετά	63	30,9%
Πολύ	42	20,6%
Πάρα Πολύ	11	5,4%

Το 43,1% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλουν λίγο έως καθόλου στην μείωση των φορολογικών συντελεστών, ενώ το 30,9% ότι θα συμβάλλουν αρκετά και το 26% ότι θα συμβάλλουν πολύ έως πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 26

22. Κατά πόσο πιστεύετε ότι τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλουν σημαντικά στην μείωση των φορολογικών συντελεστών;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 34:

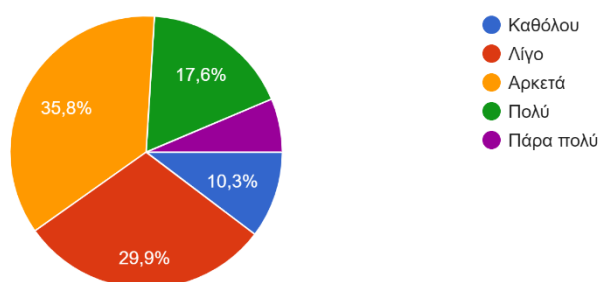
Πίνακας 34: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	21	10,3%
Λίγο	61	29,9%
Αρκετά	73	35,8%
Πολύ	36	17,6%
Πάρα Πολύ	13	6,4%

Το 35,8% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών αρκετά, ενώ το 40,2% ότι θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών λίγο έως καθόλου και το 24% ότι θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών πολύ έως πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 27

23. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών;
204 απαντήσεις

Στην ερώτηση «Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών;» οι απαντήσεις που δόθηκαν αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 35:

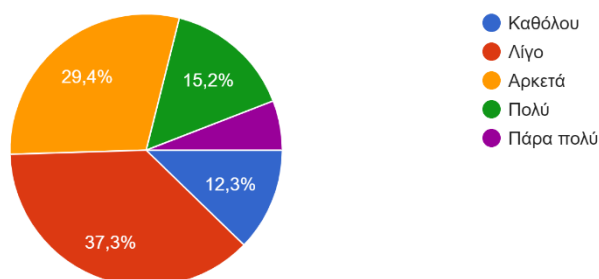
Πίνακας 35: Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών;

ΠΙΘΑΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
Καθόλου	25	12,3%
Λίγο	76	37,3%
Αρκετά	60	29,4%
Πολύ	31	15,2%
Πάρα Πολύ	12	5,9%

Το 50% των ατόμων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο πιστεύουν ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών λίγο έως καθόλου, ενώ το 29,4% ότι θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών αρκετά και το 21,1% ότι θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών πολύ έως πάρα πολύ. Τα αποτελέσματα φαίνονται και διαγραμματικά:

Διάγραμμα 28

24. Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχων θα ενισχύσει τη φορολογική συνείδηση των πολιτών;
204 απαντήσεις

Κεφάλαιο 7^ο: Συμπεράσματα έρευνας

Βασισόμενη στη θεωρία της εργασίας πραγματοποιήθηκε μία έρευνα με σκοπό να καταγράψει τις απόψεις/αντιλήψεις υπαλλήλων Φορολογικών Υπηρεσιών και φοροτεχνικών αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή και σε τι βαθμό η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλει στον περιορισμό του φαινομένου της φοροδιαφυγής και των αρνητικών συνεπειών της.

Αναλυτικά παρατίθενται τα παρακάτω συμπεράσματα της έρευνας:

- Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων ανήκει στην παραγωγική ηλικία των 35-54 ετών και είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Από το σύνολο των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα, ποσοστό 53,4% εργάζεται στο δημόσιο τομέα σε φορολογική υπηρεσία, ενώ ποσοστό 46,6% δραστηριοποιείται στον ιδιωτικό τομέα ως φοροτεχνικοί. Τα ανωτέρω ποσοστά μας δείχνουν ότι επετεύχθη διασπορά, καθώς τα αποτελέσματα της έρευνας δεν αφορούν μόνο την πλευρά των ελεγκτών αλλά και την πλευρά των ελεγχόμενων, οι οποίοι εκπροσωπούνται από τους φοροτεχνικούς τους.
- Η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η πολυπλοκότητα του νομοθετικού πλαισίου, η εφαρμογή υψηλών συντελεστών φορολόγησης αλλά και η πεποίθηση των πολιτών για την ανεπάρκεια του Κοινωνικού-Ανταποδοτικού κράτους επηρεάζουν αυξητικά τη φοροδιαφυγή. Αντιθέτως, θεωρούν ότι η δημιουργία σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος, η μείωση των συντελεστών φορολόγησης και των έκτακτων φόρων επί των φορολογηθέντων εισοδημάτων, η δημιουργία φορολογικής συνείδησης, η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας καθώς και η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων του φορολογικού μηχανισμού θα συντελέσει πολύ έως πάρα πολύ στη μείωση της φοροδιαφυγής.
- Παράγοντες όπως, το μορφωτικό επίπεδο των φορολογούμενων, η επιχειρηματική ηθική των επιχειρήσεων, η παραγραφή των φορολογικών υποθέσεων καθώς και οι ελαφριές ποινές επηρεάζουν σε μικρότερο βαθμό τη φοροδιαφυγή, χωρίς να θεωρείται αμελητέα η επίδραση τους.
- Η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο των ελεγκτικών μηχανισμών στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης το οποίο θα συμβάλλει σημαντικά στη φορολόγηση κλάδων που μέχρι τώρα

καταφέρνανε συστηματικά να φοροδιαφεύγουν και κατ' επέκταση θα συμβάλλει στην μείωση της φοροδιαφυγής.

- Η άποψη ότι η εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα συμβάλλει σημαντικά στην πιο δίκαιη φορολόγηση και στην αποτελεσματικότητα του φοροεισπρακτικού μηχανισμού αλλά και θα ενισχύσει το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης των πολιτών, δεν δείχνει να υιοθετείται από το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων.
- Η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η συμβολή της εφαρμογής των έμμεσων τεχνικών ελέγχου στην ενίσχυση της φορολογικής συνείδησης των πολιτών είναι πολύ μικρή. Ομοίως, τα τυχόν θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου δε θα συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση των φορολογικών συντελεστών.

Συνοψίζοντας, διαπιστώνεται ότι η έκταση της φοροδιαφυγής σε μια χώρα εξαρτάται κυρίως από δύο ομάδες παραγόντων: από τη ροπή των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή και από την ικανότητα των φορολογικών αρχών να περιορίσουν τη ροπή αυτή. Η δημιουργία λοιπόν ενός σταθερού και απλοποιημένου φορολογικού συστήματος με μειωμένους συντελεστές φορολόγησης, εμπλουτισμένο με σύγχρονες και αξιόπιστες τεχνικές άμεσου και έμμεσου ελέγχου, η καλλιέργεια φορολογικής παιδείας και επιχειρηματικής ηθικής καθώς και η συνεχής εκπαίδευση/κατάρτιση των υπαλλήλων των φορολογικών υπηρεσιών, θα συμβάλουν σημαντικά στον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Επίσης όσο η δημοσιονομική λειτουργία του κράτους συνάδει με το κοινό αίσθημα για φορολογική δικαιοσύνη και δημιουργείται η πεποίθηση ότι ενισχύεται ο κοινωνικός και ανταποδοτικός χαρακτήρας του κράτους, τόσο ενισχύεται η ορθή φορολογική στάση των πολιτών έναντι του κράτους.

Τέλος ευελπιστώ τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας να ληφθούν υπόψη από τη Φορολογική Διοίκηση σε μια προσπάθεια χάραξης μιας νέας πολιτικής, προκειμένου να καταφέρει να περιορίσει σημαντικά το νοσηρό φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Βιβλιογραφία

Ελληνική:

- Γεωργακόπουλος Θ. (2012), *«Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική»*, Εκδόσεις Ε. Μπένου.
- Μελάς Δ. (2015), *«Περιουσιολόγιο-Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου και νέο Ποινολόγιο»*, Εκδόσεις Οικονομικές
- Μανεσιώτης Μ., (2011). *«Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, τα δημόσια οικονομικά στην Ελλάδα»*, Αθήνα: IOBE
- Μπάρμπας Ν. (2016), *«Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, (Ν. 4172/2013), Κατ' άρθρο ερμηνεία»*, Εκδόσεις Σάκκουλα,.
- Λιόλιος Α. (2014), *«Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων»*, Εκδόσεις ΑΡΙΩΝ ΟΕ.
- Φινοκαλιώτης Κ. (2020), *«Φορολογικό δίκαιο»*, ΣΤ' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ξένη:

- Biber, E. (2010), “*Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods*”, International Monetary Fund. Fiscal Affairs Department
- Coenen T. (2015), “*Lifestyle analysis in criminal cases: Proving income without full documentation*”
- Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Pazarskis, M. and Galeas, S. (2018), “*Tax evasion in small and micro Greek firms in the light of the economic recession*”, Theoretical Economics Letters, 8(2), pp. 135-146
- Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Pazarskis, P. and Petkopoulos, D. (2018), “*Tax ethics and tax evasion*”, Theoretical Economics Letters, 8(5), pp. 1018-1027
- Duke, B. S. (1966), “*Prosecutions for Attempts to Evade Income Tax: A Discordant View of a Procedural Hybrid*”, Yale Law School Legal Scholarship Repository. Personal Income Tax. Public Budgeting & Finance. Vol. 76, pp. 10-15
- Internal Revenue Service (2016), “*Internal Revenue Manual*”, Chapter 4.10.4.6
- Karagiorgos, A., Drogalas, G., Lazos, G. and Fotiadou, I. (2019), “*Tax policy, tax disharmony and tax competition. The situation of Greek economy*”, Journal of Governance and Regulation, 8(2), pp. 8-16
- Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A. and Karasteriou, E. (2020), “*The Phenomenon of Tax Evasion and Undeclared Work in Greece. Causes and the Role of Control Mechanisms*”, International Journal of Managerial and Financial Accounting, 12 (1), pp. 71-88
- Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A. and Chlorou, A. (2019), “*Tax Compliance during fiscal depression periods: The Case of Greece*”, EuroMed Journal of Business, 14(3), pp. 274-291
- Makedonskiy S.N. (2005), “*Taxation Mechanisms based on Simplified and Indirect Evaluation of Tax Liabilities*”, Russian - European Centre for Economic Policy
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “*Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods*”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 4-46.
- Rettig, C.P. (2014), “*Indirect Method of Determining Taxable Income*”. Journal of Tax Practice and Procedure. p.p. 19-24

- Thuronyi V. (1996), *Tax Law Design and Drafting - Presumptive Taxation*», International Monetary Fund, Vol. 1, Chapter 12, pp. 401-433
- Townsend J. (2011), “*Confusion in the Court of Appeals about the Indirect Method of Proof*”, LexisNexis Legal Newsroom
- Wise M. R. (2000), “*Tax Fraud and Mens Rea Forensic Accounting*”, Sixth Annual Fraud Conference, Montreal, May 2000

Ηλεκτρονική:

- «Η Φοροδιαφυγή Στην Ελλάδα αιτίες, έκταση και προτάσεις καταπολέμησής της», ERNST & YOUNG (EY), Ιούνιος 2016, διαθέσιμο στο https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/
- «Το ζήτημα της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής», Taxheaven, Νασόπουλος Αντώνιος, 29/07/2016, διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/circulars/24275/arora>
- “Η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση” TAXHEAVEN, 12-03-2016, διαθέσιμο στο <https://www.taxheaven.gr/news/28181/h-forologia-eisodhmatos-fysikwn-proswpwn-sthn-eyrwpaikh-enwsh>
- «Ψτωχοί” δύο στους τρεις επαγγελματίες», Καθημερινή, Τσίρος Θάνος, 03/01/2016, διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/economy/local/844412/ftochoi-dyo-stoys-treis-epaggelmaties/>
- «Στοιχεία σοκ από τις δηλώσεις των ελεύθερων επαγγελματιών», ΣοφοκλέουςIn, 23/10/2020, διαθέσιμο στο <https://www.sofokleousin.gr/stoixeia-sok-apo-tis-diloseis-ton-eleytheron-epaggelmatismation>
- «Τι δείχνει η “ακτινογραφία” του πλαστικού χρήματος», Capital.gr, Νένα Μαλλιάρα, 21/06/2019, διαθέσιμο στο <https://www.capital.gr/oikonomia/3367254/ti-deixnei-i-aktinografia-tou-plastikou-xrimatos>
- <https://data.oecd.org/tax/tax-on-personal-income.htm#indicator-chart>
- <https://www.taxheaven.gr/news/28181/h-forologia-eisodhmatos-fysikwn-proswpwn-sthn-eyrwpaikh-enwsh>
- <https://www.aade.gr/epiheirisiaka-shedia>
- <https://www.startup.gr/epikairoτητα/molis-sto-4-ton-epicheiriseon-egine-chrisi-metrion-stis-therines-ekptoseis/>

Νομοθεσία:

- Α. 1150450 ΕΞ 2016, «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθμ. Δ6Α 1058824 ΕΞ 2014/08-04-2014 (Β' 865, 1079 και 1846) απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών, ως προς την σύσταση Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας στην Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων και ως προς το Τμήμα Ε' - Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού της Γενικής Διεύθυνσης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Ανθρώπινου Δυναμικού της ίδιας Γενικής Γραμματείας»
- Α.1300/2020, «Τροποποίηση της υπό στοιχεία Α.1138/2020 κοινής απόφασης του Υφυπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. «Καθορισμός της έκτασης εφαρμογής, του χρόνου και της διαδικασίας ηλεκτρονικής διαβίβασης δεδομένων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, καθώς και κάθε άλλου αναγκαίου θέματος για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 15Α του ν. 4174/2013 (Κ.Φ.Δ.)» (Β' 2470), όπως ισχύει»
- Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/ 10-5-2013, «Εφαρμογή εμμέσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων»
- Ε. 2015/31-01-2020, «Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων του αρ. 28 του Ν.4172/2013»
- Ε. 2016/31-01-2020, «Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παρ. 1 του αρ. 27 του Ν.4174/2013»
- Ν. 2238/1994 (ΦΕΚ Α' 151/16-09-994), «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος»
- Ν. 3986/2011 (ΦΕΚ Α' 152/01-07-2011), «Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012 - 2015 - [Ειδική εισφορά αλληλεγγύης στα φυσικά πρόσωπα - Τέλος επιτηδεύματος]»
- Ν. 4172/2013 (ΦΕΚ Α' 167/23-07-2013), «Φορολογία Εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις»
- Ν. 4174/2013 (ΦΕΚ Α' 170/26-07-2013), «Φορολογικές Διαδικασίες και άλλες διατάξεις»
- Ν. 4337/2015 (ΦΕΚ Α 129/17-10-2015), «Μέτρα για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων»

- Ν. 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 160/06-09-2016) «Πτωχευτικός Κώδικας Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις»
- ΠΟΛ. 1171/4-7-2013, «Οδηγίες σχετικά με τη παροχή στοιχείων από τους Φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων»
- ΠΟΛ. 1270/24-12-2013, «Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου»
- ΠΟΛ. 1050/17-02-2014, «Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27, νόμος 4174/2013, ΦΕΚ Α'170, για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού»
- ΠΟΛ. 1259/22-12-2014, «Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ. 1050/17-02-2014, Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων»